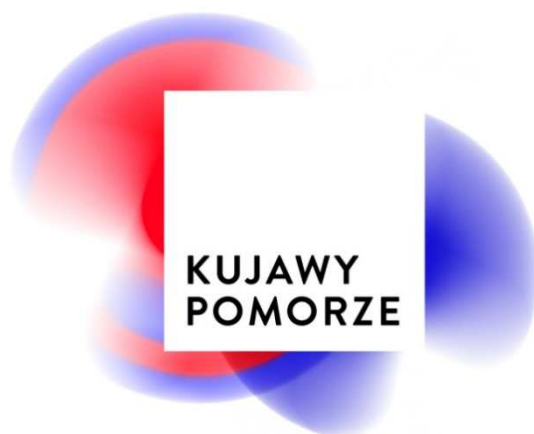

Załącznik do uchwały nr 20/807/19
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 22 maja 2019 r.

**RAPORT Z REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO
DO ROKU 2020 – PLAN MODERNIZACJI 2020+
W 2018 R.**

Toruń, maj 2019 r.

Opracowanie merytoryczne:

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Departament Planowania Strategicznego i Rozwoju Gospodarczego

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Spis treści

Wstęp	5
1 Uwarunkowania realizacji <i>Strategii</i> związane z polityką regionalną Polski.....	5
1.1 Przepisy prawa	5
1.2 System zarządzania rozwojem Polski.....	7
1.3 Krajowe dokumenty strategiczne i programowe.....	8
2 Zastosowane instrumenty polityki regionalnej oraz podjęte działania formalno-organizacyjne na rzecz realizacji ustaleń <i>Strategii</i>.....	9
2.1 Informacja o podjętych działaniach formalno-organizacyjnych na rzecz wdrożenia <i>Strategii</i> , wg stanu na koniec grudnia 2018 r.....	9
2.2 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem programów rozwoju, wg stanu na koniec grudnia 2018 r.....	18
2.3 Informacja o stanie prac związanych z wdrażaniem <i>Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</i> , wg stanu na koniec grudnia 2018 r.	23
2.4 Informacja dot. stanu prac związanych z realizacją <i>Kontraktu Terytorialnego</i> , wg stanu na koniec grudnia 2018 r.....	27
2.5 Informacja o stanie prac nad realizacją <i>Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020</i> , wg stanu na koniec grudnia 2018 r.	37
2.6 Informacje o stanie prac nad opracowaniem <i>Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego</i> , wg stanu na koniec grudnia 2018 r.....	39
3 Stan realizacji planowanych zakresów interwencji wobec OSI <i>Strategii</i>	41
4 Postęp w zakresie realizacji przedsięwzięć <i>Strategii</i>.....	42
5 Podsumowanie, wnioski i rekomendacje	42
Załącznik, Szczegółowe informacje nt. realizacji przedsięwzięć <i>Strategii</i> w ramach poszczególnych celów strategicznych.....	47

Wykaz skrótów:

<i>b.d.</i>	- brak danych
<i>EFRR</i>	- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
<i>EFS</i>	- Europejski Fundusz Społeczny
<i>IOB</i>	- Instytucja otoczenia biznesu
<i>IP</i>	- Instytucja Pośrednicząca
<i>IW</i>	- Instytucja Wdrażająca Strategię rozwoju województwa
<i>IZ</i>	- Instytucja Zarządzająca RPO WK-P 2014-2020
<i>JST</i>	- jednostka samorządu terytorialnego
<i>KPAI</i>	- Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o.
<i>KPBPPiR</i>	- Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku
<i>KPZK 2030</i>	- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
<i>KSRR</i>	- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
<i>KT</i>	- Kontrakt Terytorialny dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>MIiR</i>	- Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju
<i>ORSG</i>	- Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
<i>OSI</i>	- Obszar Strategicznej Interwencji
<i>Plan</i>	- nowy Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (dokument w trakcie opracowywania)
<i>Plan działań</i>	- Szczegółowy plan działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+
<i>POIiŚ</i>	- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
<i>PP</i>	- przedsięwzięcie podstawowe w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>PW</i>	- przedsięwzięcie warunkowe w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>pzpw</i>	- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego z 2003 r.
<i>Raport</i>	- Raport z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w roku 2018
<i>Rada Modernizacji</i>	- Społeczno-Gospodarcza Rada ds. Modernizacji Regionu
<i>RIS</i>	- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
<i>RPO WK-P 2014-2020</i>	- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
<i>Sejmik Województwa</i>	- Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>SOR</i>	- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
<i>Strategia</i>	- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+
<i>SZOOOP</i>	- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
<i>TARR</i>	- Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
<i>UMWKP</i>	- Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu
<i>Zarząd Województwa</i>	- Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>ZIT</i>	- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
<i>Strategia ZIT BTOF</i>	- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego

Wstęp

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ (dalej: *Strategia*), przyjęta uchwałą nr XLI/693/13 przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego (dalej: Sejmik Województwa) w dniu 21 października 2013 r., wprowadziła zasadę przygotowania corocznego, kompleksowego raportowania stanu realizacji ustaleń *Strategii*. Zgodnie z zapisami *Szczegółowego planu działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* (dalej: *Plan działań*), przyjętego uchwałą nr 42/1423/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego (dalej: Zarząd Województwa) z dnia 15 października 2014 r.¹ ustalono, iż wyniki monitorowania stopnia realizacji *Strategii* będą przygotowywane w formie rocznego raportu, przyjmowanego przez Zarząd Województwa, a następnie prezentowanego na sesji Sejmiku Województwa.

Biorąc powyższe pod uwagę przygotowane zostały cztery tego typu dokumenty (za rok: 2014, 2015, 2016 i 2017). Niniejsze opracowanie dotyczy działań podjętych na rzecz realizacji *Strategii* w roku 2018, niemniej w niektórych fragmentach, jeżeli uznano to za istotne, zasygnalizowane zostały inicjatywy podjęte lub planowane do podjęcia także w roku 2019.

W celu zachowania przejrzystości oraz porównywalności z poprzednimi dokumentami, poszczególne raporty wykazują podobny układ treści, Niniejszy *Raport* został przygotowany w oparciu o materiały pochodzące od:

- departamentów i jednostek organizacyjnych² Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu (dalej: UMWKP) oraz pełnomocników Marszałka i Zarządu Województwa,
- partnerów zewnętrznych: jednostek samorządu terytorialnego, instytucji, organizacji i innych podmiotów uczestniczących w rozwoju województwa,
- Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju.

1 Uwarunkowania realizacji *Strategii* związane z polityką regionalną Polski

Działania podejmowane na poziomie centralnym, wynikające z polityki regionalnej państwa, należą do istotnych uwarunkowań funkcjonowania województw. Zadania realizowane na poziomie krajowym adresowane są do każdego z regionów, w wyniku czego mają wpływ na kształtowanie poziomu ich konkurencyjności, a przez to na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zagospodarowanie przestrzenne. Tym samym ze względu na specyfikę poszczególnych województw, działania z poziomu centralnego mogą być przez nie postrzegane jako sprzyjające lub ograniczające osiągnięciu celów polityki regionalnej, a więc mogą stanowić dla nich zewnętrzny impuls do rozwoju bądź stratę konkurencyjną w relacjach międzywojewódzkich.

1.1 Przepisy prawa

W kontekście powyższej identyfikacji charakteru i złożoności uwarunkowań powodowanych przez aktywność Państwa Polskiego w dziedzinie polityki regionalnej, dokonano kwerendy publikacji zamieszczonych w Internetowym Systemie Aktów Prawnych oraz w serwisie internetowym Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju (dalej: MIIR) w 2018 r.

W dniu 11 stycznia 2018 r. przyjęto ustawę **o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych** (opublikowano 16 stycznia 2018 r. Dz. U. poz. 130). Najważniejsze przepisy, które wprowadziła nowelizacja zostały opisane w zeszłorocznym raporcie tj. m.in. przygotowywanie raportu o stanie danej jednostki samorządu terytorialnego. Warto jednak także zwrócić uwagę na kwestie związane z próbą upowszechnienia partycypacji społecznej wśród mieszkańców. Przepisy dodały możliwość wystąpienia z inicjatywą uchwałodawczą (przy wypełnieniu warunków określonych w ustawie) na każdym poziomie administracji samorządowej. Ponadto ustawa

¹ Dokument został zaktualizowany uchwałą nr 51/1867/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 grudnia 2015 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia *Szczegółowego planu działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* oraz uchwałą nr 1/11/17 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 stycznia 2017 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia *Szczegółowego planu działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*.

² W *Raporcie* przyjęto nazwy departamentów i jednostek organizacyjnych oraz ich zakresy kompetencji zgodnie z *Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu*, stanowiącym załącznik do uchwały nr 2/32/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 listopada 2018 r. w sprawie zmiany *Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu*.

zakłada powołanie komisji skarg, wniosków i petycji, rozpatrujących skargi na działania organów wykonawczych i jednostek organizacyjnych samorządu. Wykorzystując ten instrument prawny mieszkańcy województwa kujawsko-pomorskiego mogą realnie wpływać na prowadzenie polityki regionalnej.

Aktem, który w istotny sposób wpłynie na planowanie przestrzenne jest ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. **o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących** (opublikowano 4 września 2018 r. Dz. U. poz. 1496). Z założenia ma ona przyspieszyć realizację inwestycji mieszkaniowych poprzez wprowadzenie kolejnej (po miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu) możliwości rozpoczęcia procesu inwestycyjnego. Mowa tutaj o uchwale lokalizacyjnej, którą według nowych przepisów może podjąć rada gminy. Co więcej, ustawa pozwala znacząco skrócić proces przekształcania na cele budownictwa mieszkaniowego gruntów rolnych, pokolejowych, powojaskowych i przemysłowych znajdujących się w granicach miast. Wprowadzono również możliwość uchwalenia przez radę gminy standardów urbanistycznych, mających w założeniu wymóc na inwestorze zapewnienie przyszłym mieszkańcom dostępu do transportu publicznego, zieleni, usług. Z punktu widzenia samorządu województwa istotną zmianą jest fakt, iż zarząd województwa będzie organem opiniującym uchwały lokalizacyjne w zakresie uwzględnienia wyników audytu krajobrazowego.

Opisana powyżej ustawa nie jest jedyną regulacją pozwalającą na realizację w krótkim czasie wielu inwestycji mieszkaniowych. Podobną rolę ma spełniać zmiana ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska wprowadzona **ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska** (opublikowano 27 sierpnia 2018 r. Dz. U. poz. 1648), dzięki której została utworzona spółka Polskie Domy Drewniane. Zadaniem tego podmiotu jest budowa domów z drewna na terenach zalesionych, przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową. Takie zmiany w zabudowie i zagospodarowaniu przestrzennym będą wymuszały odpowiednie dostosowywanie zapisów dokumentów strategicznych i planistycznych (w świetle nowych regulacji – zintegrowanych), przygotowywanych na poziomie regionalnym.

W dniu 10 maja 2018 r. przyjęto **ustawę o wspieraniu nowych inwestycji** (opublikowano 15 czerwca 2018 r. Dz. U. poz. 1162). Kluczowym założeniem tego aktu jest umożliwienie przedsiębiorcom chcącym rozpocząć lub rozwinąć działalność (w określonych przez ustawę branżach), uzyskania pomocy publicznej na dogodnych warunkach, również poza granicami specjalnych stref ekonomicznych.

W dniu 20 lipca 2018 r. przyjęto **ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce** (opublikowano 30 sierpnia 2018 r.), która zastąpiła ustawy: Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawę o zasadach finansowania nauki, ustawę o stopniach i tytułach naukowych oraz ustawę o kredytach i pożyczkach studenckich. Nowe przepisy regulują m.in. kwestie ewaluacji jakości działalności naukowej, nazewnictwo uczelni i uprawnień do nadawania stopni naukowych. Z wejściem w życie ustawy zakłada się utworzenie Komisji Ewaluacji, która ma za zadanie oceniać działalność naukową placówki, co bezpośrednio przełoży się na jej funkcjonowanie. Stanie się tak z uwagi na to, iż wprowadzony został podział uczelni na akademickie i zawodowe, co będzie miało szczególne znaczenie dla uczelni regionalnych, osiągających w niektórych dyscyplinach słabsze wyniki. W związku z tym będą one musiały m.in. uzyskać zgodę właściwego ministra na otwarcie nowego kierunku studiów oraz pozbawi się je prawa do nadawania stopnia doktora. Ponadto zmienia się sposób finansowania uczelni wyższych, od teraz środki na działalność naukową będą przyznawane w postaci subwencji, bezpośrednio dla uczelni, czyli bez podziału na jej jednostki organizacyjne. Kolejną zmianą jest wprowadzenie konkursów, w ramach których uczelnie mogą otrzymać dodatkowe środki – do 10% od kwoty przyznanej subwencji dla 10 najlepszych uczelni w kraju, do 2% kwoty dla uczelni akademickich nie kwalifikujących się do powyższej grupy, a posiadających wysokie oceny w jakiejś dyscyplinie naukowej (w tym wypadku wprowadzona zostanie rejonizacja, w różnych regionach kraju premiowane będą różne dyscypliny, maksymalnie trzy) oraz określana przez ministra pula na dodatkowe finansowanie uczelni zawodowych. Szczególne znaczenie dla pozycji kujawsko-pomorskich uczelni będą miały właśnie ww. konkursy, które (oprócz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) nie posiadają takiego potencjału dydaktyczno-badawczego jak największe ośrodki w Polsce.

W dniu 22 marca 2018 r. przyjęto **ustawę o zmianie ustawy o publicznym transporcie zbiorowym** (opublikowano 15 maja 2018 r. Dz. U. poz. 927). Nowelizacja wprowadziła szereg zmian dotyczących organizatorów transportu kolejowego (w tym samorządu województwa), kwestii udostępniania informacji istotnych dla oferty przewozowej oraz bezpośredniego zawierania umów. Przepisy od 24 grudnia 2023 r. uniemożliwią będą zawieranie umów na przewozy kolejowe w trybie bezprzetargowym (do tej pory większość umów przewozowych było negocjowanych z wybranym przewoźnikiem, bez rozpatrywania innych ofert). W dodatku organizator będzie zobowiązany do udzielenia wszelkich, istotnych dla przygotowania oferty, informacji podmiotom chcącym wziąć udział w postępowaniu konkursowym. Regulacje dotyczą również corocznej informacji o publicznym transporcie zbiorowym, która musi odtąd przedstawiać dane w podziale na transport autobusowy i kolejowy.

W dniu 20 lipca 2018 r. przyjęto także ustawę o zmianie ustawy o żegludze śródlądowej (opublikowano 4 września 2018 r. Dz. U. poz. 1694). W wyniku tej ustawy w dniu 1 października 2018 r. Bydgoszcz stała się jedną z trzech siedzib Centralnych Urzędów Żeglugi Śródlądowej. Przed wejściem w życie nowelizacji, w kraju znajdowało się osiem takich urzędów, aktualnie trzy z nich będą pełnić funkcję centralną, a pozostałe zostaną przemianowane na delegatury.

Istotnym dokumentem dla transportu lotniczego (w tym dla Portu Lotniczego Bydgoszcz) jest ustawa z dnia 10 maja o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (opublikowano 6 czerwca 2018 r. Dz. U. poz. 1089). Akt zakłada budowę portu lotniczego, który na początku pracy będzie obsługiwać 45 mln pasażerów rocznie, a docelowo nawet 100 mln. Pierwszy etap inwestycji miałby zakończyć się do roku 2027, w związku z tym należy przeanalizować i (być może) zaktualizować strategię związane z funkcjonowaniem lotnisk regionalnych i ich dalszym finansowaniem.

W dniu 23 października 2018 r. została przyjęta ustawa o Funduszu Dróg Samorządowych (opublikowano 19 listopada 2018 r. Dz. U. poz. 2161). Przepisy ustawy zakładają poprawę dostępności komunikacyjnej poprzez budowę, przebudowę bądź remonty dróg i budowę mostów znajdujących się we władaniu jednostek samorządu terytorialnego. Jest to o tyle istotne dla polityki regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego, że wysokość dofinansowania pojedynczej inwestycji może wynieść nawet 30 mln zł, co pozwoliłoby ostatecznie na realizację dużych inwestycji łączących gminy i powiaty. Tak duże projekty poprawiłyby dostępność komunikacyjną dla znacznie większego obszaru aniżeli te finansowane według starych przepisów (gdzie wartość dofinansowania wynosiła maksymalnie 5 mln zł).

Równie ważną kwestią są zmiany porządku prawnego dotyczące energetyki. W dniu 7 czerwca 2018 r. znowelizowano ustawę o odnawialnych źródłach energii oraz niektóre inne ustawy (opublikowano 29 czerwca 2018 r. Dz. U. poz. 1276). Nowe przepisy wydłużają do czerwca 2021 r. czas na budowę i uruchomienie elektrowni wiatrowych, posiadających ważne pozwolenia na budowę lecz nie spełniające wymogów ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (opublikowano 1 lipca 2016 r. Dz. U. poz. 961). Ponadto dookreślono przepisy dotyczące opodatkowywania wiatraków podatkiem od nieruchomości (by zapobiec różnicom w ich interpretacji w zależności od gmin) oraz wydano zgodę na modernizację istniejących turbin, o ile nie wzrosnie ich moc zainstalowana.

1.2 System zarządzania rozwojem Polski

Konsekwencją przyjęcia przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (dalej: *SOR*) są prowadzone przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju prace nad zmianą systemu dokumentów strategicznych, operacyjnych i przestrzennych wszystkich poziomów zarządzania. W związku z tym 29 października 2018 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę nr 162/2018 dokument pt. **System zarządzania rozwojem Polski**. Celem nowego systemu ma być zwiększenie efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Rezultatem takiego podejścia na poziomie regionalnym będzie m.in. zintegrowana strategia rozwoju województwa, która winna zastąpić strategię rozwoju województwa i plan zagospodarowania przestrzennego województwa.

Należy wskazać, że wdrożenie przyjętego *Systemu zarządzania rozwojem Polski* będzie wymagało szeregu rozwiązań szczegółowych, a przede wszystkim zmian istniejących uregulowań prawnych. Ze względu na to, że planuje się istotnie przekonstruować system obecnych dokumentów strategiczno-planistycznych, zmiany będą dotyczyły wielu ustaw m.in. ustawy o samorządzie województwa, ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Trudność i skomplikowany proces zmian powodują, że mają one być wprowadzane etapowo, tak by zapewnić w miarę możliwości płynne przejście do nowej formuły systemu zarządzania rozwojem.

Warto także w tym miejscu wskazać, że w związku z trwającym od 2017 r. procesem wypracowywania rozwiązań w ramach tworzonego wówczas nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, już w styczniu 2018 r. MIIIR powołało grupę roboczą ds. zmian prawnych, do której zaprosiło reprezentantów kilku regionów, w tym z kujawsko-pomorskiego. Grupa ta miała za zadanie przygotować projekty zmian prawnych, które będą wdrażały założenia nowego systemu. Prowadzone rozmowy dotyczyły zawartości oraz procedur zintegrowanej strategii rozwoju województwa, a także zaprojektowania zasad okresu przejściowego. Jednakże od kwietnia 2018 r. prace zespołu zostały wstrzymane i MIIIR nie kontynuowano współpracy w przyjętej formule grupy roboczej.

Podsumowując należy podkreślić, że mimo przyjęcia przez Radę Ministrów *Systemu zarządzania rozwojem Polski*, na koniec marca 2019 r. nadal nie ma przepisów prawa, które wdrażałyby wskazane zmiany systemu zarządzania rozwojem kraju, w tym regionu i nie wiadomo czy i kiedy nastąpi ich implementacja. Niezbędne jest

więc systematyczne śledzenie informacji w tym zakresie, zachowanie elastycznego podejścia i odpowiednie reagowanie na ewentualne zmiany.

1.3 Krajowe dokumenty strategiczne i programowe

W ramach wspomnianych zmian systemowych, istotnych dla dalszego programowania rozwoju województwa, bardzo ważne są także toczące się prace związane z projektami krajowych dokumentów strategicznych. Trwająca obecnie aktualizacja 9 zintegrowanych strategii rozwoju kraju ma służyć przede wszystkim dostosowaniu ich zapisów do celów **Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)** i zapewnieniu skutecznej realizacji zawartych w niej projektów strategicznych, ważnych z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.

Projekty 9 zintegrowanych strategii rozwoju kraju były przedstawiane przez właściwych ministrów na posiedzeniach Komitetu Koordynacyjnego ds. Polityki Rozwoju w dniach 10 i 30 maja oraz 19 listopada 2018 r. Podczas dyskusji podkreślano, że aktualizacje strategii mają posłużyć programowaniu nowej perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027. Według informacji MİR z lutego 2019 r.:

- a) Cztery projekty strategii były po konsultacjach międzyresortowych i społecznych: *Polityka ekologiczna państwa (PEP)*, *Strategia zrównoważonego rozwoju transportu (SZRT)*, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (KSRR)*, *Polityka energetyczna Polski 2040 (PEnP)*. W przypadku pozostałych pięciu projektów strategii (*Strategii produktywności (SP)*, *Strategii sprawne i nowoczesne państwo (SSiNP)*, *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa (SZRWRiR)*, *Strategii rozwoju kapitału ludzkiego (SRKL)*, *Strategii rozwoju kapitału społecznego (SRKS)*) finalizowane były prace wewnątrzresortowe, w tym trwało uwzględnianie uwag ewaluatorów ex-ante. Wskazano, że w niedługim czasie projekty te miały zostać skierowane do konsultacji społecznych.
- b) W przypadku *Polityki ekologicznej państwa* oraz *Strategii zrównoważonego rozwoju transportu* trwa zaawansowana procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, natomiast w odniesieniu do niektórych strategii zostały lub zostaną złożone wnioski do GDOŚ o odstąpienie od konieczności przeprowadzania SOOŚ (np. KSRR, SSiNP, SRKL, SRKS).

Ponadto rozpoczęto wdrażanie kilku programów. W 2018 r. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uruchomił rządowy **Program Czyste Powietrze**. Z założenia ma on doprowadzić do poprawy jakości powietrza poprzez zmniejszenie lub całkowite wyeliminowanie emisji pyłów i innych, szkodliwych zanieczyszczeń, związanych z procesem spalania paliw stałych. Beneficjentami tego programu mogą być właściciele domów jednorodzinnych, którzy chcą wymienić stare kotły na nowe, emitujące mniej zanieczyszczeń. Należy zwrócić uwagę, iż o ile samorząd województwa nie ma bezpośredniego wpływu na wdrażanie i realizację programu, o tyle jego efekty będą rzutować na atrakcyjność całego województwa kujawsko-pomorskiego.

Mając na względzie dostosowanie infrastruktury oraz usług do potrzeb osób z niepełnosprawnościami 17 lipca 2018 r. Rada Ministrów przyjęła **Program Dostępność Plus** (uchwała nr 102/2018). Celem dokumentu jest poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych, poprzez dostosowywanie infrastruktury według wspólnych, ujednoliconych kryteriów. Zakłada się szeroką współpracę przy tym projekcie, zaangażowanie wykazała strona rządowa, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, przedstawiciele przedsiębiorców, instytucje publicznych, mieszkańców oraz innych podmiotów chcących działać w tym zakresie. Wypracowane rozwiązania mogą w znaczący sposób pomóc w programowaniu przedsięwzięć poprawiających sytuację tych grup społecznych, również na szczeblu wojewódzkim.

W październiku Prezes Rady Ministrów ogłosił rozpoczęcie **Programu Uzupelnienia Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej (Kolej+)**, zakładającego uzupełnienie lokalnej i regionalnej infrastruktury kolejowej. Na 20 inwestycji proponowanych do realizacji w komponencie inwestycyjnym programu, dwa dotyczą obszaru województwa kujawsko-pomorskiego. Mowa tutaj o pracach na linii kolejowej 240 między Terespołem Pomorskim a Świeciem oraz o odbudowie połączenia Szubin – Żnin (szczególnie ważne dla odpowiedniego skomunikowania południowej części województwa). Przedsięwzięcie zakłada partycypowanie samorządów terytorialnych w kosztach, przy czym ich udział określony został na poziomie 15%. Poprawę spójności komunikacyjnej regionów ma również zapewnić realizacja **Rządowego Programu Uzupelniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Drogowej – Mosty dla Regionów**, przyjętego uchwałą Rady Ministrów nr 93/2018 z dnia 9 lipca 2018 r. Co prawda wśród wskazanych w dokumencie 21 priorytetowych inwestycji nie znalazła się żadna, która byłaby planowana na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, niemniej jednak katalog ten pozostaje otwarty i rząd dopuszcza dofinansowanie innych, zaproponowanych przez różne podmioty (w tym jednostki samorządu terytorialnego) inwestycji.

2 Zastosowane instrumenty polityki regionalnej oraz podjęte działania formalno-organizacyjne na rzecz realizacji ustaleń *Strategii*

Strategia jest realizowana poprzez: programy rozwoju, regionalny program operacyjny, kontrakt terytorialny, politykę terytorialną województwa oraz plan zagospodarowania przestrzennego województwa. Jednocześnie wdrażanie przyjętej koncepcji rozwoju jest prowadzone we współpracy z partnerami społecznymi, w tym zwłaszcza z przedstawicielami środowisk społecznych, gospodarczych, sektora pozarządowego, samorządami.

2.1 Informacja o podjętych działaniach formalno-organizacyjnych na rzecz wdrożenia *Strategii*, wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Plan działań

Zgodnie z zapisami *Strategii* realizacja jej ustaleń ma się odbywać w oparciu o szczegółowy plan działań, uwzględniający szerokie instrumentarium oraz wszystkie podmioty zaangażowane w realizację ustaleń *Strategii*. Mając na względzie powyższe, przygotowany został *Szczegółowy plan działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* (dalej: *Plan działań*), który w dniu 15 października 2014 r. uchwałą nr 42/1423/14 przyjął Zarząd Województwa. Dokument ten określa organizację, instrumenty i zasady monitorowania realizacji *Strategii* oraz harmonogram prac. W roku 2018 nie dokonano żadnych zmian w *Planie działań*.

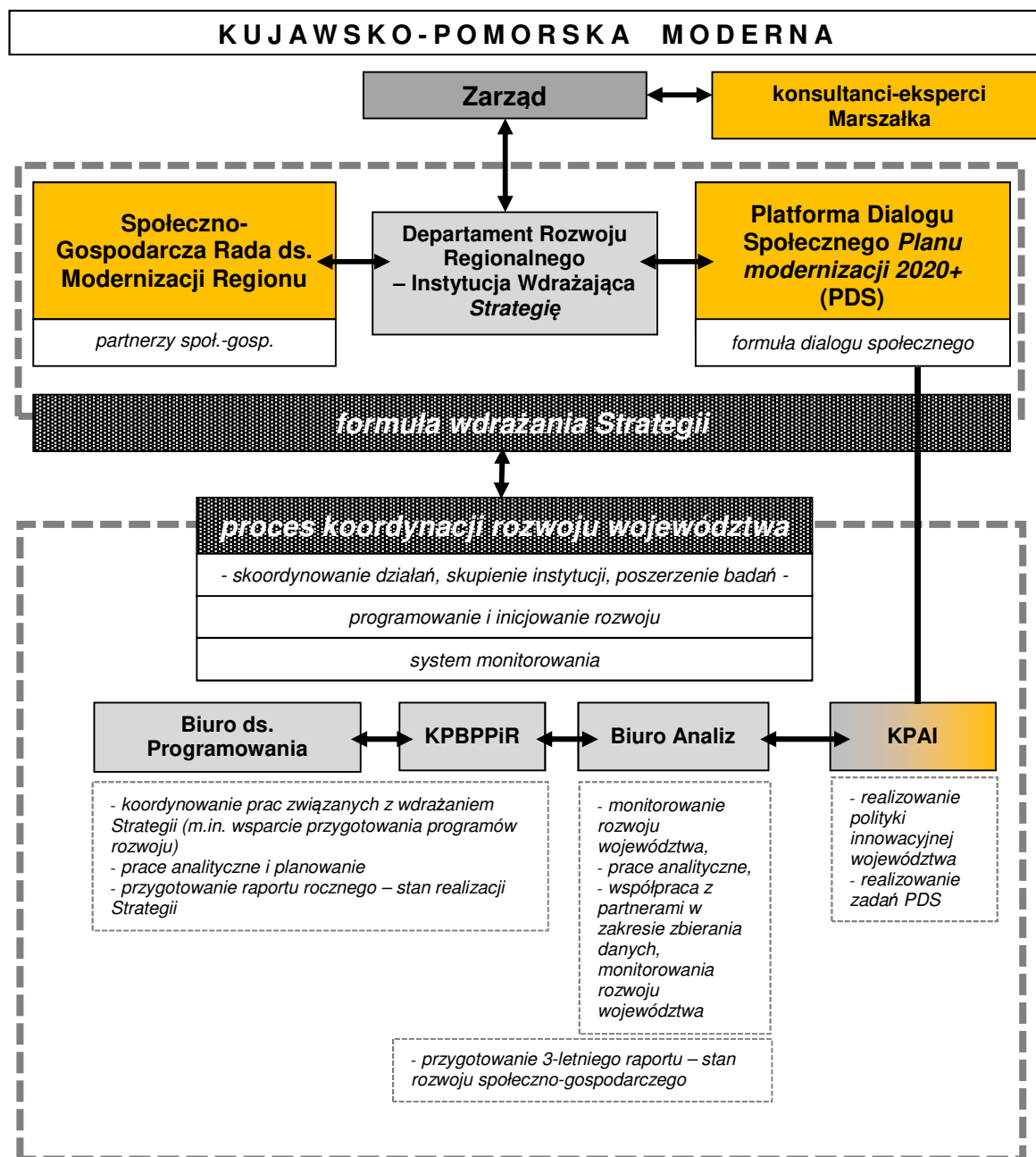
Instytucja Wdrażająca *Strategię* rozwoju województwa

Zarząd Województwa, który jest odpowiedzialny za wykonywanie *Strategii*, koordynację realizacji jej ustaleń powierzył Instytucji Wdrażającej (dalej: IW). Zadania IW, zgodnie z *Planem działań*, realizuje departament odpowiedzialny za planowanie strategiczne, przy pomocy swoich komórek organizacyjnych, Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku (dalej: KPBPPiR) oraz Kujawsko-Pomorskiej Agencji Innowacji Sp. z o.o. (dalej: KPAI, rycina 1). Jednocześnie Zarząd Województwa w celu sprawnej realizacji ustaleń *Strategii*, zobowiązał dyrektorów departamentów Urzędu Marszałkowskiego, jednostek organizacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego oraz pełnomocników Zarządu Województwa i Marszałka Województwa do ścisłej współpracy z IW.

W pierwszym kwartale 2018 r. IW, na podstawie przekazanych materiałów³, przygotowała *Raport* z realizacji *Strategii* w roku 2017, który w formie uchwały nr 23/1138/18 w dniu 13 czerwca 2018 r. przyjął Zarząd Województwa. Następnie *Raport* został zaprezentowany na sesji Sejmiku Województwa.

³ Materiały do przygotowania *Raportu* pochodziły od departamentów i jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego, pełnomocników Zarządu Województwa i Marszałka Województwa oraz partnerów zewnętrznych: jednostek samorządu terytorialnego, instytucji, organizacji i innych podmiotów uczestniczących w rozwoju województwa.

Rycina 1 System wdrażania Strategii

Źródło: Szczegółowy plan działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+.

Zaangażowanie społeczne

W celu realizacji idei szerokiej partycypacji społecznej w procesie wdrażania *Strategii* podejmowane są działania na rzecz włączania w ten proces przedstawicieli różnych środowisk, tj. partnerów społeczno-gospodarczych czy mieszkańców województwa. W roku 2018 podjęto w tym zakresie następujące działania:

- odbyły się dwa posiedzenia Społeczno-Gospodarczej Rady ds. Modernizacji Regionu⁴ (dalej: Rada Modernizacji). W dniu 21 czerwca 2018 r. odbyło się 8. posiedzenie Rady Modernizacji, które było częścią konferencji pn. „Uwarunkowania i wyzwania rozwoju społeczno-gospodarczego województwa kujawsko-

⁴Zgodnie z zaleceniami *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r., na poziomie regionalnym zarząd województwa może powołać Regionalne Forum Terytorialne o charakterze opiniodawczo-konsultacyjnym, do zadań którego należy: zapewnienie dyskusji strategicznej o kierunkach rozwoju regionu i formach realizacji polityki regionalnej oraz wymiana wiedzy i doświadczeń między aktorami polityki regionalnej województwa.

pomorskiego w realizowanych badaniach”. Podczas spotkania zaprezentowane zostały wyniki analiz przeprowadzonych wspólnie z Urzędem Statystycznym w Bydgoszczy i Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu w zakresie potencjału konkurencyjności i innowacyjności regionu. Ponadto uczestnikom spotkania zaprezentowane zostały wyniki badań w zakresie usług publicznych w miastach prezydenckich, przygotowane przez Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku oraz wyzwania demograficzne województwa kujawsko-pomorskiego autorstwa Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu. Natomiast 17 października 2018 r. odbyło się 9. posiedzenie Rady Modernizacji, które było podsumowaniem 3 lat funkcjonowania Rady w związku z kończącą się kadencją Sejmiku i Zarządu Województwa. Podczas spotkania przedstawiona została informacja, dotycząca stanu wdrażania *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020* (dalej: RPO WK-P 2014-2020). Spotkanie zakończyło się dyskusją na temat roli i zadań Rady Modernizacji, jej celów i planów na przyszłość.

- b) KPAI, zgodnie z *Planem działań*, prowadziła dialog społeczny w obszarze rozpoznawania potrzeb i pomysłów społeczeństwa na rozwój regionu, w szczególności w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności oraz działalności badawczo-rozwojowej. Działania spółki skupione są na wypracowaniu podstaw i warunków do tworzenia środowiska przyjaznego rozwojowi przedsiębiorczości, w tym opracowanie systemu wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności przedsiębiorstw w regionie kujawsko-pomorskim, jak również pełnienie w ramach tego systemu funkcji platformy współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, instytucjami naukowymi i szkołami wyższymi z obszaru województwa, instytucjami otoczenia biznesu oraz władzami lokalnymi i regionalnymi. W związku z powyższym w 2018 r. spółka podjęła szereg inicjatyw wpisujących się w proces wdrażania *Strategii*:

- ogłosiła trzecią edycję konkursu „Mój innowacyjny wynalazek”, którego celem była promocja kreatywności wśród dzieci i młodzieży, zainteresowanie doskonaleniem ich umiejętności technicznych, podniesienie poziomu innowacyjności w województwie oraz wyłonienie najlepszej pracy przedstawiającej pomysł na innowacyjny wynalazek. Na konkurs wpłynęło ponad sto prac, które oceniane były pod kątem pomysłowości, innowacyjności oraz potencjału rynkowego i rozwojowego wynalazku. Partnerami w konkursie były: Urząd Marszałkowski w Toruniu, Urząd patentowy RP, Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty oraz TVP3 Bydgoszcz,
- uczestniczyła jako współorganizator w realizacji konkursu naukowego „E(x)plory” 2018, organizowanego przez Fundację Zaawansowanych Technologii. „E(x)plory” to największa w Polsce inicjatywa wspierająca utalentowaną młodzież w realizacji innowacyjnych projektów naukowych oraz promująca ich osiągnięcia na arenie międzynarodowej. Konkurs łączy młodych naukowców i autorytety naukowe, start-up’y oraz duże przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe i instytucje publiczne, media ogólnopolskie oraz regionalne, szkoły, edukatorów i najlepsze uczelnie wyższe, duże miasta oraz małe miejscowości,
- zrealizowała nabór wniosków w ramach projektu „Fundusz Badań i Wdrożeń – Voucher Badawczy” (w dniach 3-23 kwietnia 2018 r.), natomiast w ramach projektu „Fundusz Badań i Wdrożeń”: trwała realizacja projektów, które uzyskały dofinansowanie w wyniku naboru ogłoszonego w październiku 2017 r., kontynuowana była realizacja II naboru konkursu „Fundusz Badań i Wdrożeń – moduł 2 tzw. Bon na patent”, a 27 grudnia 2018 r. ogłoszony został III konkurs „Fundusz Badań i Wdrożeń – moduł 2 tzw. Bon na patent.” W ramach obu tych projektów prowadzony był cykl spotkań informacyjnych dla wnioskodawców.

Celem pierwszego z projektów jest zwiększenie aktywności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw z województwa kujawsko-pomorskiego, poprzez wsparcie zakupu usług badawczych od jednostek naukowych. Pomoc udzielana w formie dotacji ma zapoczątkować proces transferu technologii i zwiększenia poziomu wdrażania innowacji do działalności rynkowej przedsiębiorstw. Efektem będzie wdrożenie wyników prac B+R, nowych lub udoskonalonych produktów, usług technologii lub procesu produkcyjnego lub usługowego, usług lub technologii we własnej działalności gospodarczej przedsiębiorcy lub udzielenie licencji lub sprzedaż wyników projektu w celu ich wprowadzania do działalności gospodarczej innego przedsiębiorcy. Celem projektu „Fundusz Badań i Wdrożeń” jest wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw na terenie województwa, poprzez dofinansowanie prac badawczo-rozwojowych przez przedsiębiorstwa oraz uzyskanie ochrony własności przemysłowej za pomocą m.in. dokonania zgłoszenia patentowego, zgłoszenia wzorów przemysłowych i wzorów użytkowych. Planowanym efektem realizacji projektu jest wzrost poziomu współpracy sektora

przedsiębiorstw z wyspecjalizowanymi jednostkami badawczymi i wykorzystanie wyników prac badawczo-rozwojowych do celów komercyjnych.

Realizowane projekty zapewniają wdrażanie *Regionalnej strategii innowacji województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* (dalej: *RIS*), stworzenie nowoczesnej oferty usługowo-produkcyjnej w firmach otrzymujących wsparcie oraz zbudowanie sieci współpracy instytucji otoczenia biznesu (dalej: IOB) z jednostkami naukowymi, podejmowania aktywności badawczo-rozwojowej przez przedsiębiorstwa, a także przygotowują przedsiębiorstwa do realizacji działań innowacyjnych bez finansowania ze środków publicznych,

- zorganizowała szereg spotkań informacyjno-szkoleniowych na temat wdrażania inteligentnych specjalizacji w województwie kujawsko-pomorskim, w ramach zadań zleconych spółce na rzecz realizacji projektu EMPIInno Interreg IVC Baltic Sea Region. Przeprowadzone spotkania dotyczyły przygotowania i realizacji projektów, współpracy sieciowej oraz transferu innowacyjnych rozwiązań do gospodarki w ramach wdrażania inteligentnych specjalizacji województwa. Temat inteligentnych specjalizacji regionalnych był jednym z tematów szkoleń dla obecnych i przyszłych brokerów innowacji przy uczelniach i centrach transferu technologii,
- współpracowała z Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym Sp. z o. o. w zakresie usługi wdrożenia i zarządzania instrumentami finansowymi, polegającą w szczególności na udzieleniu jednostkowych pożyczek ostatecznym odbiorcom, prowadzącym działalność na terenie województwa (w wyniku 100 przeprowadzonych spotkań ok. 300 przedsiębiorców zostało poinformowanych o możliwości uzyskania preferencyjnej pożyczki na badania i rozwój),
- współpracowała z Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. (dalej: TARR) w ramach kolejnej edycji konkursu „Liderzy Innowacji Pomorza i Kujaw”, który wspiera liderów województwa w obszarze biznesu i nauki. Celem konkursu jest promowanie i wyróżnienie przedsiębiorstw z kujawsko-pomorskiego, bazujących na wiedzy, innowacji oraz nowoczesnych technologiach, wspieranie innowacyjnych przedsięwzięć naukowo-badawczych, współpraca przedsiębiorców z jednostkami naukowymi, promocja inteligentnych specjalizacji województwa oraz promocja województwa jako regionu sprzyjającego innowacjom.

Monitorowanie realizacji ustaleń Strategii

Zgodnie z *Planem działań*, *Strategia* jest monitorowana za pomocą raportów rocznych – mających na celu pokazanie działań podejmowanych na rzecz realizacji *Strategii* oraz raportów trzyletnich, statystycznie prezentujących zmiany stanu rozwoju regionu. Uzupełnieniem powyższych raportów są wyniki tematycznych raportów analitycznych, których przygotowanie zostało zaplanowane w systemie monitorowania *Strategii*.

W 2018 r. KPBPIR przygotowało opracowanie pt. ***Raport o stanie rozwoju społeczno-gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2012-2017***, wykonany na potrzeby monitorowania realizacji ustaleń *Strategii*. Dokument ten, opracowywany raz na trzy lata, prezentuje statystyczny obraz zmian rozwoju województwa, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu realizacji ustaleń *Strategii*. Przygotowany raport jest drugim tego typu dokumentem – pierwszy obejmował lata 2012-2014. Podkreślić należy, że chociaż raport trzyletni dotyczy okresu realizacji ustaleń *Strategii*, to większość zagadnień analizowanych w opracowaniu, tylko w pośrednim i niewielkim stopniu kształtowanych jest przez politykę samorządu województwa i to raczej przez tworzenie w sposób pośredni warunków dla stymulowania rozwoju, a nie przez bardziej aktywną interwencję. Tylko na nieliczne zagadnienia wpływ samorządu województwa może być na tyle znaczący, że determinuje obecną wartość danego wskaźnika i jej zmianę w ostatnich latach. Należy także pamiętać, że szereg działań podejmowanych w ramach polityki regionalnej, prowadzonej przez samorząd województwa, znajdzie statystyczne odzwierciedlenie dopiero w perspektywie kilku lat lub nawet ponad dekady (tak długi okres oddziaływania dotyczy zwłaszcza działań edukacyjnych, przekładających się ostatecznie na sytuację na rynku pracy). Niezależnie od powyższego, stwierdzony w opracowaniu korzystny lub niekorzystny stan rozwoju różnych aspektów funkcjonowania województwa i/lub różnych jego części (gmin, powiatów) powinien być uwzględniany w polityce regionalnej dla podejmowania działań na rzecz wykorzystania dostrzeganych szans lub niwelowania identyfikowanych problemów.

Poniżej zaprezentowano wyniki przeprowadzonych analiz w raporcie trzyletnim. Stwierdzono, że w latach 2012-2017 w województwie kujawsko-pomorskim można wyróżnić trzy sfery, w których dostrzega się szczególnie pozytywne zmiany. Są to:

- sytuacja na rynku pracy i powiązana z nią sfera ubóstwa – w analizowanym okresie miała miejsce bardzo duża skala redukcji wskaźników bezrobocia i pomocy społecznej, w wyniku czego sytuacja materialna mieszkańców bez wątpienia uległa znaczącej poprawie,

- znaczenie województwa w krajowym potencjale rolnym – dane za rok 2017 wskazują na umocnienie się pozycji województwa kujawsko-pomorskiego jako jednego z najważniejszych producentów rolnych, a nawet poprawę (zwiększenie) znaczenia w kraju. Specyfika produkcji rolnej powoduje, że nie powinno się wnioskować na podstawie danych za pojedyncze lata. Niezbędna jest obserwacja wieloletnia, która może potwierdzić trwałą zmianę. Niemniej jednak dostrzegane są przesłanki poprawy sytuacji (w przypadku produkcji warzywniczej można już prawdopodobnie mówić o trwałym efekcie),
- znaczenie województwa w krajowym potencjale uzdrowiskowym – w ostatnich latach województwo powiększyło udziały w obsłudze ruchu uzdrowiskowego w kraju, co w części jest efektem poprawy sytuacji na terenie województwa, ale częściowo wynika z obniżenia wskaźników w innych regionach. Wskazuje się na potencjalną niszę wynikającą z obsługi kuracjuszy zagranicznych.

Jednocześnie wskazano również dwa bardzo istotne obszary problemowe:

- niski stan rozwoju społecznego – jest to problem stale obecny, identyfikowany już na etapie tworzenia *Strategii* jako jeden z głównych wyzwań rozwojowych województwa,
- niski potencjał metropolitalny – jako potencjał metropolitalny należy rozumieć ogół realizowanych funkcji, których celem jest zapewnienie funkcjonowania województwa w sieci powiązań międzyregionalnych i międzynarodowych (a więc generowania przepływów informacji, osób, kapitału, dóbr i usług). Są to działania świadczące o zdolności województwa do aktywnego (poprzez tworzenie nowych rozwiązań) kształtowania rozwoju w skali krajowej i międzynarodowej, ale także do twórczego wykorzystania innowacji, wytworzonych przez inne ośrodki (zdolność do ich absorpcji i dostosowania do lokalnych uwarunkowań). Potencjał metropolitalny ma też kluczowe znaczenie dla stymulowania rozwoju społecznego i gospodarczego na poziomie danego regionu, ponieważ praktycznie wszystkie funkcje metropolitalne oprócz oddziaływań egzogenicznych realizują też potrzeby endogeniczne. Za rozwój funkcji metropolitalnych na poziomie regionu odpowiedzialna jest jego stolica. Obydwie stolice województwa kujawsko-pomorskiego wykazują w tym zakresie relatywnie niski potencjał. Dla wielu funkcji tego rodzaju duży lokalny rynek zbytu jest czynnikiem silnie stymulującym (pomimo znaczenia ponadregionalnego i/lub międzynarodowego znaczną część podaży usług wyższego rzędu z dziedziny szkolnictwa wyższego, kultury, specjalistycznych usług medycznych, biznesu, itp. realizują lokalni odbiorcy). Także z tego powodu zasadne jest dalsze traktowanie w polityce rozwoju województwa obydwu miast jako ośrodków współodpowiedzialnych za rozwój całego regionu oraz stymulowanie powiązań obydwu miast, tak by w każdym z nich powiększać „rynek lokalny” o mieszkańców drugiego z miast. Będzie to działanie stymulujące rozwój tych działalności zarówno w Bydgoszczy jak i w Toruniu, a beneficjentami rozwoju funkcji metropolitalnych będą mieszkańcy całego województwa.

Pewne spostrzeżenia dotyczą także metodologii monitorowania rozwoju województwa. Wskazano, że należy podkreślić, iż dostępność danych w statystyce publicznej jest dalece niewystarczająca dla wykonania pełnej i kompleksowej oceny. W zakresie szeregu dziedzin istotnych (a nawet kluczowych) dla prawidłowego funkcjonowania i rozwoju województwa, brak wystarczającego zakresu informacji lub nawet zakresu podstawowego, pozwalającego na dokonanie jakichkolwiek porównań w układzie terytorialnym lub w szeregach czasowych. Konstruując w roku 2013 system monitorowania *Strategii* zakładano, że wraz z rozwojem uruchamianego wówczas systemu Strateg, Główny Urząd Statystyczny poszerzy zakres analiz i dostępna będzie większa liczba wskaźników służących ocenie poziomu rozwoju. Niestety część tych danych wciąż nie jest dostępna, dlatego też celowe byłoby nawiązanie bliższej współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym, mającej na celu przekazanie informacji o rzeczywistych potrzebach polityki regionalnej w zakresie dostępności danych niezbędnych do monitorowania stanu i planowania rozwoju, a nawet zadeklarowanie pomocy przy opracowywaniu założeń nowego zakresu badań statystycznych o charakterze regionalnym. Ponadto sugeruje się kontynuowanie dotychczasowego podejścia, polegającego na tym, by w opracowywanych w przyszłości dokumentach, kształtujących politykę regionalną województwa, klasyczny system monitorowania za pomocą wskaźników, uzupełniać o badania własne, dedykowane szczegółowemu rozpoznaniu danego zagadnienia. Takie podejście zastosowano w *Strategii*, w efekcie czego w latach 2016-2018 wykonano badania stanu rozwoju usług publicznych dla wszystkich pokoleń. Warto także w miarę możliwości finansowych i kadrowych rozważyć rozszerzenie systemu monitorowania o analizy eksperckie, które w dziedzinach szczególnie trudnych do monitorowania wskaźnikowego bazowałyby na opiniach autorytetów w danej dziedzinie.

Raport trzyletni przedstawił także zestaw rekomendacji dla polityki regionalnej:

- niezbędne jest przeprowadzenie szczegółowej diagnozy stanu rozwoju społecznego województwa – mającej na celu identyfikację rzeczywistej skali oraz przyczyn i charakteru problemów społecznych województwa,
- niezbędne jest przeprowadzenie szczegółowej diagnozy obydwu ośrodków stołecznych województwa w zakresie ich zdolności do pełnienia funkcji regionalnych i ponadregionalnych. Szczegółowa diagnoza będzie miała na celu poznanie charakteru problemu i będzie stanowiła podstawę do podejmowania ewentualnych działań w ramach polityki regionalnej,
- za zasadne uważa się zwiększenie częstotliwości wskaźnikowego raportowania stanu i charakteru zmian województwa. Analiza wykazała kilka sfer, które mają niejednoznaczny przebieg wskaźników i niezbędne jest przeprowadzanie częstszych analiz dla potwierdzenia lub wykluczenia wstępnie identyfikowanych szans lub zagrożeń,
- niezbędne jest zwiększenie zdolności do wykonywania analiz własnych i monitorowania stanu rozwoju województwa na potrzeby prowadzenia polityki regionalnej województwa, w celu pozyskiwania aktualnej i rzetelnej wiedzy na temat aspektów niepodejmowanych przez statystykę publiczną lub podejmowanych w niewystarczającym zakresie,
- podtrzymuje się (w całości lub w zasadniczej części) rekomendacje przedstawione w pierwszej edycji raportu, w roku 2015:
 - potwierdza się aktualność czterech priorytetów rozwoju województwa określonych w *Strategii* (konkurencyjna gospodarka, modernizacja przestrzeni wsi i miast, silna metropolia, nowoczesne społeczeństwo),
 - potwierdza się założenie przyjęte w *Strategii* o roli i randze rozwoju społecznego,
 - potwierdza się rekomendację dotyczącą niezbędności działania na rzecz budowy potencjału metropolitalnego ośrodków stołecznych województwa oraz łącznego przedstawiania potencjału metropolitalnego Bydgoszczy i Torunia,
 - potwierdza się rekomendację, że w aspekcie reagowania na dysproporcje wewnątrzwojewódzkie, zasadnym byłoby zarówno wspieranie obszarów o najlepszym stanie ogólnego rozwoju (celem takiego wsparcia byłoby nadawanie impulsów dla dalszego rozwoju – są to obszary w największym stopniu budujące wojewódzki potencjał w zakresie społecznym i gospodarczym), jak i obszarów o stanie naj słabszym (wymagających działań naprawczych),
 - podtrzymuje się rekomendację o potrzebie uwzględniania (na każdym z ocenianych poziomów) poprawy szeroko rozumianej innowacyjności, która będzie mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na poprawę sytuacji w różnych aspektach, czego efektem będzie także w dłuższym okresie – poprawa wskaźników społeczno-gospodarczych.

W latach 2017-2018 KPBPPiR, przy współpracy z Wydziałem Analiz i Ewaluacji Departamentu Rozwoju Regionalnego UMWKP, wykonało **drugi etap raportu analitycznego pt. Ocena stanu przygotowania infrastruktury społecznej województwa kujawsko-pomorskiego dla potrzeb wszystkich pokoleń, ze szczególnym uwzględnieniem usług kierowanych do osób starszych**. To opracowanie objęło pięć największych miast województwa: Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Grudziądz oraz Inowrocław. W związku z podziałem prac na dwa etapy (pierwszy etap, zrealizowany w latach 2016-2017, obejmował obszary wiejskie oraz małe miasta) należy pamiętać, że dla uzyskania pełnego obrazu stanu rozwoju usług publicznych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, niezbędne jest zapoznanie się z wynikami zarówno pierwszego, jak i drugiego etapu, uwzględniając różnice w stanie aktualności obydwu opracowań (dane do I etapu zostały w zdecydowanej większości zebrane w połowie 2016 r., natomiast do drugiego etapu – na przełomie 2017 i 2018 r.) Trzeba mieć także na względzie, że w trakcie wykonywania analiz zaszły również inne zmiany, mające wpływ na przebieg prac w ramach badania (np. reforma edukacji).

Warto podkreślić, że omawiane opracowanie stanowi pierwszą, tak szeroką analizę wszystkich aspektów mających wpływ na jakość życia mieszkańców, powiązaną z funkcjonowaniem usług publicznych. Dzięki takiej wiedzy można promować działania na rzecz poprawy dostępności do usług publicznych oraz programować działania na rzecz ustanowienia regionalnych standardów w zakresie dostępności i funkcjonowania tych usług. Badanie stanu usług publicznych zostało skoncentrowane na analizie usług, za realizację których odpowiadają samorządy. W nielicznych przypadkach opracowanie odniosło się także do działalności realizowanych komercyjnie, ale dotyczących zagadnień powszechnie realizowanych przez samorządy i uzupełniających ofertę placówek publicznych. Należy pamiętać, że miasta Bydgoszcz, Toruń, Włocławek i Grudziądz łączą kompetencje gmin i powiatów, a więc odpowiadają za realizację zadań własnych obydwu tych szczebli podziału administracyjnego. Miasto Inowrocław z kolei realizuje tylko zadania należące do kompetencji gminy, o informacje dotyczące zadań Powiatu Inowrocławskiego poproszono Starostwo Powiatowe w Inowrocławiu. W ten sposób osiągnięto porównywalność informacji w zakresie instytucji, co z punktu widzenia kształtowania jakości życia mieszkańców jest najważniejsze.

Analizie poddane zostały następujące rodzaje usług: opieka żłobkowa, wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe (zmiana w porównaniu z I etapem opracowania ze względu na reformę systemu edukacji; z uwagi na likwidację kształcenia gimnazjalnego w II etapie opracowania przeanalizowano 2 ostatnie roczniki gimnazjalistów), sportowe i artystyczne, opieka nad osobami w podeszłym wieku i osobami niesamodzielnymi, usługi związane z zagospodarowaniem wolnego czasu i aktywnością kulturalną (domy kultury, świetlice, biblioteki oraz inne obiekty kultury), usługi związane ze sportem i rekreacją (w tym infrastruktura sportowa i rekreacyjna), usługi związane z administracją i bezpieczeństwem, programy wsparcia dla dużych rodzin, programy wsparcia seniorów i ochrona zdrowia.

Analiza stanu i dostępności usług publicznych została wykonana na kilku płaszczyznach:

- rozmieszczenie ludności na terenie miast,
- analiza transportu miejskiego – jako uwarunkowania dostępności do tych usług, które ze względu na swój charakter nie występują powszechnie w przestrzeni miast,
- inwentaryzacja bazy usług, wraz z określeniem jaka część ludności miast zamieszkuje w sąsiedztwie placówek usługowych,
- charakterystyka zakresu oferty poszczególnych rodzajów usług w kontekście realizacji zadań dla poszczególnych pokoleń i grup specjalnych,
- identyfikacja zamierzeń rozwojowych miast w zakresie usług,
- analiza przepływów osób związanych z realizacją usług edukacyjnych.

Jednym z podstawowych elementów badania było wyodrębnienie tzw. grup pokoleniowych, przy czym na potrzeby opracowania jako pokolenie przyjęto grupę wiekową, cechującą się zapotrzebowaniem na specyficzny dla niej zakres usług. Podstawą do wyodrębnienia pokoleń był naturalny cykl życiowy człowieka. Przyjęto, że poszczególne fazy rozwojowe człowieka związane są z różnym poziomem i sposobem funkcjonowania w społeczeństwie, zmianami fizjologicznymi i wynikającym z nich poziomem aktywności fizycznej i społecznej, jak również zmieniającymi się oczekiwaniami w zakresie integracji społecznej i potrzebami w zakresie obsługi instytucjonalnej. Pokolenia najmłodsze wywodzą się od powszechnie przyjętych etapów edukacji, natomiast zmiany następujące z wiekiem a mające wpływ na poziom aktywności (nie tylko fizycznej) miały największy wpływ na wydzielenie dwóch grup wśród ludności dorosłej, w tym jednej bezpośrednio nawiązującej do wieku senioralnego. Podkreślić należy, że przed przystąpieniem do analiz w ramach drugiego etapu badania, na podstawie doświadczeń zebranych podczas pierwszego etapu prac, uwzględniając reformę edukacji⁵, specyfikę rozwoju usług w miastach, a także jakość i treść informacji uzyskanych z miast – dokonano modyfikacji grup pokoleniowych. Na potrzeby drugiego etapu badania przyjęto następujące grupy pokoleniowe:

- dzieci w wieku żłobkowym,
- dzieci w wieku przedszkolnym,
- dzieci w wieku szkolnym,
- młodzież ponadpodstawowa,
- dorośli,
- seniorzy.⁶

Dodatkowo wyróżniono grupy specjalne, cechujące się specyficznymi potrzebami, wykraczającymi poza przekroje wiekowe: osoby niepełnosprawne, rodziny wielodzietne "3+" oraz "młode rodziny"⁷.

W efekcie przeprowadzonego badania powstały rekomendacje dla polityki regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego. Warto podkreślić, że charakter problematyki oraz stan rozwoju obszarów wiejskich i małych miast województwa (będących przedmiotem analiz w pierwszym etapie) wskazują, że w ujęciu terytorialnym to właśnie obszary wiejskie i małe miasta powinny być w polityce regionalnej objęte priorytetowym traktowaniem, zarówno w zakresie zakresu interwencji, jak i tempa tej interwencji. Niemniej jednak, analizy przeprowadzone dla pięciu największych miast także wskazują na pewne obszary działań, które w polityce regionalnej powinny być objęte interwencją. Rekomendacje dla polityki regionalnej, to wskazania, które powinny być rozważone przy podejmowaniu decyzji dotyczących wsparcia rozwoju na poziomie gminnym i powiatowym z poziomu samorządu województwa. W szczególności są to wskazania dotyczące pożądanego różnicowania wsparcia w ujęciu

⁵ *De facto* doszło do połączenia dwóch dotychczasowych grup: dzieci w wieku szkolnym i młodzieży gimnazjalnej.

⁶ Za grupę "seniorów" przyjęto uznawać w drugim etapie opracowania osoby w wieku 60 i więcej lat, gdyż właśnie te osoby są tak postrzegane przez większość placówek usługowych, które różnicują swoją ofertę wg wieku odbiorców. Ponadto niezależnie od różnic biologicznych, cechujących starsze pokolenia, w praktyce brak jest zróżnicowania oferty (wynika on generalnie z braku oferty usług dla ludności najstarszej).

⁷ Za grupę "młodych rodzin" uznano osoby w wieku 0-39 lat. Grupa ta reprezentuje dzieci i młodzież wszystkich kategorii wiekowych oraz ich rodziców.

terytorialnym lub branżowym, względnie – priorytetowego traktowania pewnych zagadnień. Omawiane rekomendacje dla polityki regionalnej województwa prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Rekomendacje dla polityki regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego wynikające z badania analizy stanu i dostępności usług publicznych regionu (II etap – 5 największych miast województwa)

Lp.	Rekomendacje	Uzasadnienie	Uwagi
1.	Brak potrzeby wspierania analizowanych miast (w sposób szczególny – inny niż w przypadku pozostałej części województwa i motywowany wyłącznie wielkością tych miast) w zakresie podstawowych usług, związanych z wychowaniem przedszkolnym, edukacją, kulturą, ochroną zdrowia, sportem, zagospodarowaniem terenów publicznych	Analizowane miasta wykazują dobry stan rozwoju tych usług oraz dużą zdolność do dalszego ich rozwoju.	Pozostała część województwa powinna być w tych dziedzinach wspierana w większym stopniu niż analizowane miasta.
2.	Wspieranie analizowanych miast w zakresie usług związanych z opieką nad osobami starszymi oraz integracją osób starszych	Analizowane miasta stanowią w skali województwa ponadprzeciętną koncentrację ludności starszej (zamieszkuje tu ponad 46,1% ludności województwa w wieku 60 i więcej lat, przy udziale ludności ogółem na poziomie 40,3%), a procesy starzenia demograficznego przebiegają tu szybciej, niż w pozostałych częściach województwa. W zakresie działalności opiekuńczych i integrujących społecznie ludność starszą, skala potrzeb jest tu więc ponadprzeciętnie wysoka.	Stosowane w dużych miastach rozwiązania w zakresie stymulowania rozwoju usług opiekuńczych i integrujących społecznie ludność starszą mogą stanowić pewną formę pilotażu dla wspierania analogicznych działalności w kolejnych latach w pozostałej części województwa (proces starzenia społeczności województwa poza największymi miastami następuje z kilkuletnim opóźnieniem i w nieco mniejszej skali – a więc potrzeby notowane w analizowanych miastach wystąpią w perspektywie kilku lat także w pozostałej części województwa).
3.	Wspieranie działań mających na celu dostosowanie placówek realizujących usługi publiczne w zakresie administracji, kultury i sportu, opieki nad osobami starszymi i niesamodzielnymi oraz edukacji do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Podjęcie działań w tym zakresie będzie przeciwdziało występowaniu ryzyka wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnościami poprzez umożliwienie im samodzielnego korzystania z wymienionych w kolumnie obok placówek.	-
4.	Prowadzenie przez samorząd województwa stałego monitoringu stanu rozwoju i realizacji usług publicznych	Ze względu na fakt, że analizowane miasta skupiają znaczącą część ogółu ludności województwa (w 2016 r. – 838,9 tys., co stanowiło 40,3% ogółu ludności) powoduje, że jakość ich życia, wynikająca ze stanu rozwoju usług lokalnych, jest zależna od polityki prowadzonej na poziomie zaledwie 5 samorządów lokalnych. Ze względu na tę skalę, de facto stan funkcjonowania usług lokalnych, nawet jeśli należą do kompetencji samorządów poszczególnych miast, jest więc zagadnieniem o charakterze regionalnym, a nie lokalnym.	Niniejsza analiza, będąca pierwszym tego typu opracowaniem, mającym na celu bardzo szerokie rozpoznanie uwarunkowań funkcjonowania usług publicznych, powinna stanowić punkt wyjścia do określenia obszarów badawczych, które następnie winny być przedmiotem szczegółowych cyklicznych analiz, uwzględniających także aspekty jakościowe funkcjonowania usług. Zwraca się uwagę, że pionierski charakter niniejszej analizy powoduje, że jest ona obarczona wadą stosunkowej powierzchowności wynikającej z konieczności objęcia w jednym opracowaniu możliwie szerokiego spektrum zagadnień. Dlatego też rekomenduje się wykonywanie w przyszłości zarówno analiz o podobnym

Lp.	Rekomendacje	Uzasadnienie	Uwagi
			charakterze przekrojowym, jak i bardziej szczegółowych opracowań koncentrujących się na zagadnieniach problemowych (branżowych).
5.	Utworzenie wojewódzkiego rejestru usług i zagospodarowania służącego rozwojowi społecznemu	Przy podejmowaniu jakichkolwiek decyzji, dotyczących wspierania rozwoju infrastruktury usług publicznych z punktu widzenia interesu rozwoju województwa, zasadne jest dokonywanie szczegółowych analiz problemowych, prowadzących do ustalenia optymalnych założeń wsparcia. Nie jest właściwe dokonywanie wsparcia całych kategorii usług, bez ich różnicowania terytorialnego. Każdorazowa ocena rzeczywistego stanu rozwoju danej dziedziny przed podjęciem decyzji o udzielaniu wsparcia, wymaga posiadania przez samorząd województwa aktualnej i wiarygodnej bazy informacyjnej na temat usług i aktywności prowadzonych w województwie. Rejestr w sposób ciągły monitorowałby stan rozwoju usług i zagospodarowania służącego rozwojowi społecznemu.	Powinna zostać nawiązana trwała współpraca pomiędzy Urzędem Marszałkowskim, a JST i innymi gestorami informacji w zakresie budowy baz usług publicznych i monitorowania wszelkich ich zmian. Jednostki samorządu terytorialnego powinny być zachęcane do raportowania stanu rozwoju. Podobnie jak w pierwszym etapie badań, także w drugim etapie prac, pomimo zaangażowania bardzo dużych sił i środków, po kilku miesiącach intensywnych prac, przy dołożeniu wszelkich starań na rzecz pozyskania informacji, nie udało się uzyskać kompletnej informacji na temat wszystkich analizowanych zagadnień. Brak pełnej i rzetelnej informacji ogranicza zdolność do racjonalnego zarządzania zasobami, a tym bardziej odpowiedzialnego wspierania ich rozwoju z poziomu polityki regionalnej.
6.	Wykonanie pełnej, kompleksowej analizy w zakresie potrzeb dostosowania bazy usług publicznych (oraz innego rodzaju zagospodarowania służącego szeroko rozumianemu rozwojowi społecznemu) na terenie województwa do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Analizy wykonane zarówno podczas pierwszego, jak i drugiego etapu prac sygnalizują bardzo dużą skalę potrzeb, ale są zbyt ogólne i zbyt pobieżne by mogły stanowić podstawę do podejmowania odpowiedzialnych decyzji w zakresie wsparcia dostosowania infrastruktury w tym zakresie.	-
7.	Podjęcie działań na rzecz zmiany sposobu funkcjonowania publicznych rejestrów danych (np. Systemu Informacji Oświatowej)	Działania w tym zakresie usprawnią możliwość wykorzystania zawartych w nich danych i informacji do celów monitoringu stanu rozwoju i funkcjonowania usług publicznych oraz eliminacji barier, jakie obecnie się napotyka w tej materii.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy Ocena stanu przygotowania infrastruktury społecznej województwa kujawsko-pomorskiego dla potrzeb wszystkich pokoleń, ze szczególnym uwzględnieniem usług kierowanych do osób starszych

Kolejne raporty analityczne, przygotowane na potrzeby monitorowania realizacji *Strategii*, stanowią publikacje opracowane przez Urząd Statystyczny w Bydgoszczy pt. **Potencjał konkurencyjności gospodarki województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 r.** oraz **Innowacyjność w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2013-2015**. Opracowania te zostały przygotowane w ramach współpracy pomiędzy Urzędem Statystycznym w Bydgoszczy, Wydziałem Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego, opisanej w porozumieniu zawartym w dniu 20 września 2017 r.

W opracowaniu *Potencjał konkurencyjności gospodarki województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 r.* przyjęto, że poziom konkurencyjności charakteryzowany będzie poprzez analizę trzech obszarów rozwojowych, tj.: gospodarki, kapitału ludzkiego oraz infrastruktury. Wyróżnione obszary, stanowią punkt wyjścia dla określenia

i oceny zróżnicowania poziomu konkurencyjności przyjętych do analizy jednostek podziału terytorialnego. Przyjęto, że podstawowym celem opracowania jest określenie aktualnego poziomu konkurencyjności województwa kujawsko-pomorskiego na tle pozostałych województw, sytuacji powiatów i miast na prawach powiatu w województwie kujawsko-pomorskim oraz wszystkich miast wojewódzkich w Polsce. Analizy potencjału konkurencyjności wyżej wymienionych jednostek terytorialnych dokonano w oparciu o zestaw cech diagnostycznych dla 2015 r., a także w odniesieniu do 2013 r.

W opracowaniu *Innowacyjność w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2013-2015*, podjęto próbę oceny stopnia zróżnicowania poziomu innowacyjności województwa kujawsko-pomorskiego od pozostałych województw na podstawie mierników reprezentujących 3 obszary innowacyjności: innowacyjność przedsiębiorstw, zasoby ludzkie dla innowacji oraz działalność badawczą i rozwojową. Oparto się o dane pochodzące z badań Głównego Urzędu Statystycznego, przeprowadzonych w 2016 r., w tym badania o działalności badawczej i rozwojowej z danymi za rok 2015, badania o innowacjach w przemyśle za lata 2013-2015, badania o innowacjach w sektorze usług lata 2013-2015. Ostatecznie wykorzystano zbiór 23 mierników o charakterze stymulanta, 14 z nich opisywało innowacyjność przedsiębiorstw, 3 – zasoby ludzkie dla innowacji i 6 – działalność badawczo-rozwojową.

W obu opracowaniach do zbudowania syntetycznego wskaźnika, zarówno konkurencyjności, jak i innowacyjności województwa, wykorzystano wskaźnik syntetyczny Perkala. Następnie na jego podstawie przeprowadzono klasyfikację przebadanych jednostek samorządu terytorialnego. Ostateczne wersje tych dwóch opracowań analitycznych zostały udostępnione w 2018 r.

2.2 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem programów rozwoju, wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Zgodnie z zapisami *Strategii*, jednym z narzędzi jej realizacji są programy rozwoju, które pogrupowano w trzy sfery: programy związane z rozwojem społecznym, programy związane z rozwojem gospodarczym oraz programy służące spójności województwa. Sfery te zawierają nie tylko programy rozwoju, ale także inne dokumenty operacyjne, wspierające realizację *Strategii*. Ponadto każda z ww. kategorii obejmuje zarówno dokumenty obligatoryjne, których przygotowanie wynika z odrębnych przepisów prawa, jak i nieobligatoryjne, uznane za niezbędne dla realizacji ustaleń *Strategii*. Jednocześnie podkreślić należy, że przedstawiona w tym podrozdziale lista dokumentów nie jest zamknięta, co oznacza, że możliwe jest opracowanie dokumentów innych niż wymienione poniżej, jeżeli uznane zostaną one za istotne dla realizacji ważnych interesów rozwojowych województwa.

W opiniowanie dokumentów, które są w trakcie opracowywania lub powstały w 2018 r. zaangażowana była IW.⁸ Jej zadaniem było badanie zgodności powstających dokumentów ze *Strategią* oraz proponowanie zmian w sytuacji braku takiej zgodności. Stan prac nad przygotowaniem poszczególnych dokumentów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Informacja nt. postępów w przygotowaniu dokumentów operacyjnych, w tym programów rozwoju – stan na koniec grudnia 2018 r.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
Pakiet programów strategicznych „Społeczeństwo”					
1	Kujawsko-pomorski program rozwoju społecznego	-	odstąpiono od opracowania programu w związku z trwającymi pracami nad nowymi dokumentami	-	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

⁸ Wyjątkiem jest pakiet programów zdrowotnych, które opracowywane są corocznie i wynikają z odrębnych przepisów.

⁹ Dokument obowiązujący – tj. dokument przyjęty przez właściwy organ samorządu województwa.

¹⁰ Inne: odstąpiono od opracowania dokumentu, opracowanie dokumentu zostało zawieszono

¹¹ Nazwy departamentów/jednostek organizacyjnych wg stanu określonego w *Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu*, stanowiącym załącznik do uchwały nr 2/32/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 listopada 2018 r. w sprawie zmiany *Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu*.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
			programowymi (strategią rozwoju województwa i RPO)		
2	Strategia polityki społecznej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 (nazwa dokumentu w <i>Strategii</i> : Kujawsko-pomorski program polityki społecznej na lata 2013-2020) <i>(wymagana ustawowo)</i>	2014-2020	obowiązujący	Uchwała nr XIII/285/15 Sejmiku Województwa z dnia 26 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii polityki społecznej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
3	Kujawsko-pomorski program na rzecz ekonomii społecznej do roku 2020 <i>(wymagany przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej)</i>	2013-2020	obowiązujący	Uchwała nr 24/815/14 Zarządu Województwa z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia Kujawsko-pomorskiego programu na rzecz ekonomii społecznej do roku 2020	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
4	Kujawsko-pomorski program rozwoju edukacji	-	odstąpiono od opracowania programu	-	Departament Edukacji i Kształcenia Ustawicznego
	Kujawsko-pomorski pakiet programów profilaktyki i ochrony zdrowia <i>(programy wymagane ustawowo, opracowywane corocznie, zgodnie z potrzebami)</i>	Obejmuje poniższe programy			Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia
5	Kujawsko-pomorski program badań przesiewowych w kierunku tętniaka aorty brzusznej	2018	obowiązujący	Uchwała nr 7/198/18 Zarządu Województwa z dnia 21 lutego 2018 r. w sprawie przyjęcia do realizacji w 2018 roku programu polityki zdrowotnej pn. Kujawsko-pomorski program badań przesiewowych w kierunku tętniaka aorty brzusznej	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia
	Program wykrywania zakażeń WZW B i C w województwie kujawsko-pomorskim	2018	obowiązujący	Uchwała nr 4/69/18 Zarządu Województwa z dnia 25 stycznia 2018 r. w sprawie przyjęcia do realizacji w 2018 roku programu polityki zdrowotnej pn. Program wykrywania zakażeń WZW B i C w województwie kujawsko-pomorskim	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
	Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim	2018	obowiązujący	Uchwała nr 4/70/18 Zarządu Województwa z dnia 25 stycznia 2018 r. w sprawie przyjęcia do realizacji w 2018 roku programu polityki zdrowotnej pn. Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia
	Program profilaktyki i zakażeń pneumokokowych wśród dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim	2018	obowiązujący	Uchwała nr 4/68/18 Zarządu Województwa z dnia 25 stycznia 2018 r. w sprawie przyjęcia do realizacji w 2018 roku programu polityki zdrowotnej pn. Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia
	Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim	01.08.2018 – 31.12.2018	obowiązujący	Uchwała nr 19/860/18 Zarządu Województwa z dnia 16 maja 2018 r. w sprawie przyjęcia do realizacji w 2018 roku programu polityki zdrowotnej pn. Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia
6	Kujawsko-pomorski program wspierania rodziny na lata 2014-2022 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2014-2022	obowiązujący	Uchwała nr 26/902/14 Zarządu Województwa z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia Kujawsko-pomorskiego programu wspierania rodziny na lata 2014-2022	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia
7	Kujawsko-pomorski program rozwoju sportu	-	opracowanie dokumentu zostało zawieszono	-	Departament Sportu i Turystyki
8	Program współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2018 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2018	obowiązujący	Uchwała nr XXXVIII/629/17 Sejmiku Województwa z dnia 27 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia Programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2018	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
	Program współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2019 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2019	obowiązujący	Uchwała nr II/55/18 Sejmiku Województwa z dnia 17 grudnia 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2019	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia
9	Program ochrony zdrowia psychicznego dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2019-2022	2019-2022	pomysł sporządzenia	-	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia
10	Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku <i>(wymagany ustawowo)</i>	2012-2020	obowiązujący	Uchwała nr 45/1376/12 Zarządu Województwa z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia programu wojewódzkiego Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.	Departament Spraw Społecznych, Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego i Zdrowia
11	Program pomocy społecznej i włączenia społecznego do roku 2020 <i>(wymagany ustawowo)</i>	-	w trakcie opracowywania	-	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
Pakiet programów strategicznych „Gospodarka”					
12	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 <i>(niezbędny dla realizacji RPO)</i>	2014-2020	obowiązująca	Uchwała nr 2/14/15 Zarządu Województwa z dnia 14 stycznia 2015 r. w sprawie przyjęcia programu rozwoju pn. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Departament Nadzoru Właścicielskiego, Rozwoju Gospodarczego i Transportu
13	Regionalny plan działań na rzecz zatrudnienia na rok 2018 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2018	obowiązujący	Uchwała nr 10/374/18 Zarządu Województwa z dnia 14 marca 2018 r. w sprawie przyjęcia Regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia na 2018 rok	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu
	Regionalny plan działań na rzecz zatrudnienia na rok 2019 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2019	w trakcie opracowywania, przygotowywany corocznie	-	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu
14	Kujawsko-pomorski program rozwoju przedsiębiorczości	-	odstąpiono od realizacji programu w dotychczas zapowiadanej formie; elementy rozwoju	-	Departament Nadzoru Właścicielskiego, Rozwoju

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
			przedsiębiorczości zostaną włączone w zakres planowanego programu rozwoju gospodarczego, w ramach realizacji projektu Gospostrateg		Gospodarczego i Transportu
15	Kujawsko-pomorski program rozwoju sektora rolno-spożywczego	-	odstąpiono od opracowania programu; departament realizuje większość zadań zapisanych w <i>Strategii</i> bez potrzeby opracowania programu	-	Departament Rolnictwa i Geodezji
16	Kujawsko-pomorski program rozwoju gospodarczych specjalizacji województwa	-	odstąpiono od opracowania programu; obowiązują dokumenty: <i>Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</i> oraz Inteligentne specjalizacje województwa kujawsko-pomorskiego – charakterystyka obszarów inteligentnych specjalizacji dla projektów realizowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020	-	Departament Nadzoru Właścicielskiego, Rozwoju Gospodarczego i Transportu
17	Kujawsko-pomorski program rozwoju i promocji markowych produktów turystycznych	-	w trakcie opracowywania	-	Departament Sportu i Turystyki
Pakiet programów strategicznych „Spójność”					
18	Program opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2017-2020	obowiązujący	Uchwała nr XXXI/518/17 Sejmiku Województwa z dnia 24 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
19	Kujawsko-pomorski program kształtowania ładu przestrzennego	-	pomysł sporządzenia	-	Departament Rozwoju Regionalnego
20	Kujawsko-pomorski plan spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020 (nazwa dokumentu w <i>Strategii</i> : Kujawsko-pomorski plan komunikacji drogowej) <i>(niezbędny dla realizacji RPO)</i>	2014-2020	obowiązujący	Uchwała nr 16/527/16 z dnia 20 kwietnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020 zmieniona uchwałą nr 30/1165/16 z dnia 27 lipca 2016 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020, oraz uchwałą nr 52/2400/17 z dnia 28 grudnia	Departament Rozwoju Regionalnego

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
				2017 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020	
21	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego województwa kujawsko-pomorskiego <i>(wymagany ustawowo)</i>	2014-2025	obowiązujący	Uchwała nr LIII/814/14 Sejmiku Województwa z dnia 29 września 2014 r. w sprawie uchwalenia Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa kujawsko-pomorskiego	Departament Nadzoru Właścicielskiego, Rozwoju Gospodarczego i Transportu
22	Założenia tożsamości marki województwa kujawsko-pomorskiego (nazwa dokumentu w <i>Strategii</i> : Kujawsko-pomorski program budowy tożsamości i marki województwa)	-	obowiązujące	Uchwała nr 16/754/17 Zarządu Województwa z dnia 26 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Założeń tożsamości marki województwa kujawsko-pomorskiego oraz Zasad komunikacji wizualnej marki województwa kujawsko-pomorskiego w działaniach promocyjnych i informacyjnych	Departament Promocji
23	Kujawsko-pomorski program rozwoju terenów objętych obszarowymi formami ochrony przyrody	-	odstąpiono od opracowania programu; zlecone opracowanie eksperckie wykazało, że nie istnieją korelacje pomiędzy rozwojem społeczno-gospodarczym gminy a jej położeniem w obszarze objętym ochroną w związku z tym nie ma podstaw do opracowania programu	-	Departament Środowiska

Źródło: opracowanie własne

2.3 Informacja o stanie prac związanych z wdrażaniem *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*, wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (dalej: RPO WK-P 2014-2020) został zatwierdzony Decyzją Wykonawczą Komisji nr C(2014) 10021 z dnia 16 grudnia 2014 r. W ramach RPO WK-P 2014-2020 przyjęto poniższe obszary wsparcia:

- Oś Priorytetowa 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu
- Oś Priorytetowa 2 Cyfrowy region
- Oś Priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie
- Oś Priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku
- Oś Priorytetowa 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
- Oś Priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry
- Oś Priorytetowa 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

- Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy
- Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo
- Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja
- Oś Priorytetowa 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
- Oś Priorytetowa 12 Pomoc techniczna.

Przypisanie osi priorytetowych RPO WK-P 2014-2020 do zapisów *Strategii* prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Realizacja *Strategii* przez RPO WK-P 2014-2020

Nazwa celu strategicznego w <i>Strategii</i>	Osie priorytetowe RPO WK-P 2014-2020
Gospodarka i miejsca pracy	1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność 8 Aktywni na rynku pracy 9 Solidarne społeczeństwo
Dostępność i spójność	3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	2 Cyfrowy region 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność 8 Aktywni na rynku pracy 9 Solidarne społeczeństwo 10 Innowacyjna edukacja 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
Innowacyjność	1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu
Nowoczesny sektor rolno-spożywczy	3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry 10 Innowacyjna edukacja
Bezpieczeństwo	3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
Sprawne zarządzanie	2 Cyfrowy region 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku 6 Solidarne społeczeństwo i sprawne kadry 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
Tożsamość i dziedzictwo	1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 2 Cyfrowy region 4 Region przyjazny środowisku

Źródło: opracowanie własne

W 2018 r. zakończono proces zmian RPO WK-P 2014-2020, które wynikały z konieczności dostosowania zapisów programu do *Umowy Partnerstwa 2014-2020* oraz wskaźników programu do wskaźników kluczowych określonych w *Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020*. W dniu 12 czerwca 2018 r. RPO WK-P 2014-2020 za pomocą systemu SFC 2014 został wysłany do Komisji Europejskiej, która w dniu 24 lipca 2018 r. przyjęła program. Ponadto w 2018 r. prowadzono następujące prace związane z wdrażaniem RPO WK-P 2014-2020:

- a) *Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych* RPO WK-P 2014-2020 (dalej: *SZOOP*) – został przygotowany w oparciu o zatwierdzone 30 stycznia 2015 r. przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju *Wytyczne w zakresie szczegółowego opisu osi priorytetowych krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020*. *SZOOP* został zatwierdzony przez Zarząd Województwa 26 sierpnia 2015 r. i opublikowany na stronie internetowej RPO WK-P 2014-2020 oraz portalu funduszy europejskich. W toku prac związanych z wdrażaniem RPO WK-P 2014-2020 w 2018 r. dokonano aktualizacji *SZOOP* uchwałami Zarządu Województwa z dnia: 1 lutego 2018 r., 28 lutego 2018 r., 28 marca 2018 r., 25 kwietnia 2018 r., 30 maja 2018 r., 27 czerwca 2018 r., 25 lipca 2018 r., 12 września 2018 r. oraz 7 listopada 2018 r. Wprowadzone zmiany miały na celu dostosowanie postanowień *SZOOP* do zmian prawnych, regulacyjnych, potrzeb zidentyfikowanych w procesie wdrażania programu oraz zmian RPO WK-P 2014-2020. W dniu 15 czerwca 2018 r. *SZOOP* zmieniony pod kątem RPO WK-P 2014-2020, został przesłany do Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju celem zaopiniowania jego zgodności z *Umową Partnerstwa 2014-2020*. Po uzyskaniu pozytywnej opinii Ministerstwa, w dniu 3 lipca 2018 r. Zarząd Województwa uchwałą nr 26/1300/18 przyjął *SZOOP*.

- b) harmonogram konkursów – Zarząd Województwa uchwałą z dnia 29 listopada 2017 r. przyjął harmonogram naborów wniosków dla RPO WK-P 2014-2020 na 2018 r. Harmonogram ten aktualizowano poprzez podjęte uchwały z dnia: 1 lutego 2018 r., 28 lutego 2018 r., 28 marca 2018 r., 25 kwietnia 2018 r., 30 maja 2018 r., 27 czerwca 2018 r., 25 lipca 2018 r., 12 września 2018 r. oraz 7 listopada 2018 r. Wprowadzone zmiany spowodowane były bieżącym reagowaniem na wyniki rozstrzyganych konkursów, tj. ponownym ogłaszaniem konkursów, zmianą alokacji, przesuwaniem terminów naborów. Wprowadzone korekty pozwoliły na racjonalne uruchamianie naborów w 2018 r. oraz realizację wsparcia zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami, a w konsekwencji na efektywną dystrybucję środków europejskich. Ponadto Zarząd Województwa uchwałą z dnia 7 listopada 2018 r. przyjął harmonogram naboru wniosków dla RPO WK-P 2014-2020 na 2019 r.,
- c) Komitet Monitorujący – jest niezależnym ciałem doradczo-opiniodawczym dla Instytucji Zarządzającej RPO WK-P 2014-2020 (dalej: IZ), którego powołanie wynika z przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. W skład tego gremium wchodzi przedstawiciele strony rządowej, samorządowej, świata nauki oraz partnerzy społeczno-gospodarczy. Ponadto w pracach Komitetu Monitorującego mogą uczestniczyć obserwatorzy, przedstawiciele innych instytucji, w tym europejskich, a także osoby zaproszone przez przewodniczącego Komitetu. Do zadań tego gremium należy m.in.:
- rozpatrywanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów w ramach RPO WK-P 2014-2020 oraz zatwierdzanie ewentualnych zmian tych kryteriów,
 - okresowe badanie postępu w zakresie osiągnięcia celów RPO WK-P 2014-2020, na podstawie dokumentów przedkładanych przez IZ,
 - analizowanie rezultatów oraz wyników oceny realizacji RPO WK-P 2014-2020,
 - analizowanie i zatwierdzanie sprawozdań rocznych oraz sprawozdania końcowego z wdrażania RPO WK-P 2014-2020,
 - zapoznawanie się z rocznymi raportami z kontroli RPO WK-P 2014-2020 oraz z komentarzami Komisji Europejskiej do tych raportów,
 - przedkładanie IZ propozycji zmian lub analiz RPO WK-P 2014-2020 ułatwiających realizację celów Polityki Spójności.
- Komitet Monitorujący zbiera się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na pół roku. Do końca 2018 r. odbyło się łącznie 31 posiedzeń tego gremium.
- d) stan realizacji prac nad wdrażaniem RPO WK-P 2014-2020 oraz procent wykorzystanej alokacji w podziale na osie priorytetowe zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 4. Realizacja RPO WK-P 2014-2020 w podziale na osie priorytetowe (stan na 31.12.2018 r.)

oś	fundusz	alokacja w EURO	alokacja w PLN	liczba naborów	liczba wniosków zatwierdzonych do dofinansowania	wkład UE w PLN na wnioskach zatwierdzonych	liczba podpisanych umów	wkład UE w PLN w podpisanych umowach	% wykorzystanej alokacji osi w podpisanych umowach (kontraktacja)
Oś 1	EFRR	404 623 387	1 741 013 510	26	240	1 259 951 789	209	1 200 177 467	68,9
Oś 2	EFRR	50 169 580	215 869 669	10	3	193 121 000	3	204 232 560	94,6
Oś 3	EFRR	288 595 059	1 241 766 820	51	320	697 794 423	279	848 710 804	68,3
Oś 4	EFRR	108 698 279	467 706 955	37	127	315 834 761	82	217 160 196	46,4
Oś 5	EFRR	205 973 078	886 260 960	20	38	471 231 787	23	375 167 155	42,3
Oś 6	EFRR	274 304 233	1 180 276 254	44	216	646 135 037	190	569 187 690	48,2
Oś 7	EFRR	35 719 976	153 695 913	22	23	23 170 954	17	20 106 468	13,1
razem EFRR		1 368 083 592	5 886 590 080	210	967	3 607 239 750	803	3 434 742 339	58,35
Oś 8 (z WUP)	EFS	183 006 261	787 439 340	24	290	433 137 523	270	450 528 051	57,2
Oś 9	EFS	122 665 273	527 804 137	26	200	274 466 733	197	264 373 788	50,1
Oś 10	EFS	131 079 539	564 009 040	39	218	251 687 631	218	252 096 519	44,7
Oś 11	EFS	32 081 712	138 041 190	3	48	86 817 773	48	87 424 769	63,3
Oś 12	EFS	66 623 910	286 669 360	9	9	164 026 613	9	162 620 166	56,7
razem EFS		535 456 695	2 303 963 067	101	765	1 210 136 273	742	1 217 043 292	52,82
EFRR+EFS		1 903 540 287	8 190 553 147	311	1 732	4 817 376 024	1 545	4 651 785 631	56,79

Wyjaśnienia: 1 EURO= 4,3028 PLN (kurs z dnia 28.12.2018 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014.

2.4 Informacja dot. stanu prac związanych z realizacją Kontraktu Terytorialnego, wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Na koniec marca 2018 r. została przekazana do Ministerstwa i Inwestycji i Rozwoju *Informacja o stanie realizacji Kontraktu Terytorialnego w 2017 r.* w zakresie inwestycji przypisanych stronie samorządowej (30 przedsięwzięć, z czego część z nich posiada projekty składowe). Informacja ta prezentowała głównie postępy w realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz listę tych inwestycji, z realizacji których zrezygnowano (głównie z powodu braku możliwości ich dofinansowania ze środków europejskich). Rezygnacja ta dotyczyła następujących inwestycji:

1. Z listy podstawowej przedsięwzięć miasta Bydgoszczy w ramach przedsięwzięcia pn.: „Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej/ekologicznego transportu”:
 - „Przebudowa infrastruktury transportu szynowego wzdłuż ul. Gdańskiej na odcinku od ul. Kamiennej do ul. Dwernickiego”.
Zakres projektu został ujęty w ramach innej inwestycji – planowanej do realizacji trasie WZ. Środki z projektu zostały przesunięte na inny projekt, dotyczący ul. Chodkiewicza (źródło finansowania – POIS – działanie 6.1 – projekty w ramach procedury pozakonkursowej).
2. Z listy rezerwowej przedsięwzięć miasta Torunia w ramach przedsięwzięcia pn.: „Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych”:
 - zadanie 7 pn.: „Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych – Modernizacja grupowych węzłów ciepłych i budowa węzłów indywidualnych – etap II”,
 - zadanie 8 pn.: „Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych – Zmniejszenie niskiej emisji na terenie Torunia – etap II”,
 - zadanie 9 pn.: „Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych – Wymiana sieci magistralnej DN 700 od komory S3s do komory S16, na terenie osiedla 'Na Skarpie'",
 - zadanie 10 pn.: „Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych – Wymiana sieci rozdzielczej wraz z przyłączami od komory E18, E19, E20, E21, E22”,
 - zadanie 11 pn.: „Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych – Wymiana sieci rozdzielczej wraz z przyłączami pomiędzy komorami S5s i S16, na terenie osiedla 'Na Skarpie'",
 - zadanie 12 pn.: „Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych – Wymiana sieci rozdzielczej z przyłączami od komory G15s na terenie osiedla 'Rubinkowo I'",
 - zadanie 13 pn.: „Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych – Wymiana sieci rozdzielczej wraz z przyłączami od komory U1, E34, E11, E12 i E13”,
 - zadanie 14 pn.: „Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych – Modernizacja węzłów indywidualnych”.

Zrezygnowano z realizacji powyższych zadań, ponieważ nie zostały one ujęte w planach miasta Torunia na liście inwestycji do 2020 r.

3. „Dostosowanie układu dróg krajowych dla rozwoju Miasta Włocławek”
Rezygnacja miasta Włocławek z realizacji projektu z powodu braku możliwości pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych.
4. „Przebudowa drogi krajowej nr 80 (DK 80) relacji Pawłówek – Lubicz (klasa GP) wraz z północnym obejściem Torunia oraz budową obwodnic Złejwsi Wielkiej, Strzyżawy, Przysieka i Rozgart wzdłuż DK 80”. Według informacji z GDDKiA w Bydgoszczy (pismo z dnia 9.01.2018 r., znak O.BY.I-1.4111-074.23.2017.AO w sprawie zadań na sieci dróg krajowych, będących na etapie przygotowania prac oraz realizacji inwestycji) dla zadania „Przebudowa drogi krajowej nr 80” brak zatwierdzonego Programu Inwestycji oraz prowadzenia prac przygotowawczych.
5. Projekt zgłoszony przez Miasto Włocławek w ramach przedsięwzięcia pn.: „Zabezpieczenie przeciwpowodziowe w woj. kujawsko-pomorskim, w tym w okolicach Włocławka”:

- „Remont wału przeciwpowodziowego 'Korabniki' zlokalizowanego na lewym brzegu Wisły (kilometraż od 682,9 do 687,2; długość umocnienia 4,3 km) w Dolinie Korabnickiej, wzdłuż ulicy Pszennej i Żyznej”.

Miasto Włocławek nie będzie realizowało tej inwestycji, ze względu na przekazanie kompetencji co do realizacji tego przedsięwzięcia do nowo powstałej instytucji Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

6. „Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych” (konsorcjum) – nie przygotowano wniosku o dofinansowanie projektu w konkursie w ramach działania 4.2 POIR, który został ogłoszony: 2 października 2017 r., a nabór wniosków trwał od 2 listopada 2017 r. do 30 marca 2018 r.
7. „Zrobotyzowany teleskop klasy 1.5-m wraz z laboratorium” (Centrum Astronomiczne im. Mikołaja Kopernika PAN oddział Toruń) – przedsięwzięcie jest wpisane do załącznika 5b KT *Informacja o projektach kwalifikujących się do wsparcia ze środków EFRR w ramach priorytetu inwestycyjnego 1a w RPO*, jednak wnioskodawca nie złożył wniosku o dofinansowanie w odpowiedzi na konkurs z RPO WK-P na lata 2014-2020 nr RPKP.01.01.00-IZ.00-04-122/17, ogłoszony 30 czerwca 2017 r., gdzie nabór wniosków trwał od 3 do 15 listopada 2017 r.
8. Projekt zgłoszony przez miasto Bydgoszcz w ramach przedsięwzięcia pn.: „Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. 'Minikoperniki'):
 - „Centrum Innowacyjnej Edukacji Wiedza Wyobraźnia Pasja w Bydgoszczy”.

Koncepcja projektu uległa zmianie i będzie realizowana w ramach przedsięwzięcia pn.: „Wsparcie obszaru kultury w województwie kujawsko-pomorskim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego”, ujętego w załączniku 1b do KT pod nazwą:

- „Park Kultury. Rewitalizacja Młynów Rothera na Wyspie Młyńskiej w Bydgoszczy – etap I”.
9. Projekt zgłoszony przez miasto Ciechocinek w ramach przedsięwzięcia pn.: „Wsparcie obszaru kultury w województwie kujawsko-pomorskim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa narodowego”:
 - „Odnowa substancji zabytkowej infrastruktury zespołu tęźni jako przykład przemysłowej architektury służącej produkcji soli na ziemiach Królestwa Polskiego i jako element Kujawsko-Pomorskiego Solnego Parku Kulturowego w Ciechocinku”.

Wniosek o dofinansowanie ww. projektu był złożony w ramach konkursu z działania 8.1 POIŚ. Niemniej z uwagi na wyczerpanie się alokacji w ww. konkursie realizacja projektu (bądź jego elementów) uzależniona będzie w przyszłości od ustalenia nowego montażu finansowego.

Należy wskazać, że powyższe rezygnacje z realizacji inwestycji nie skutkują w chwili obecnej wykreśleniem tych przedsięwzięć z dokumentu KT. Pełna informacja o realizacji kontraktów terytorialnych w 2017 r., sporządzona przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju (na podstawie informacji przekazanych przez regiony), na mocy postanowień art. 14r ust. 4 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2017 r., poz. 1376, ze zm.) została przekazana Sejmikowi Województwa przez Zarząd Województwa w dniu 25 lipca 2018 r. (zgodnie z art. 14r ust. 5 uzppr).

Ponadto strona rządowa w II półroczu 2018 r. zatwierdziła aktualizację listy projektów, wchodzących w skład przedsięwzięcia *Wsparcie obszaru kultury w województwie kujawsko-pomorskim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego*. Grono inwestycji poszerzyło się o projekt dotyczący grudziądzkiego zespołu zabytkowych spichlerzy, a także zmieniono źródło finansowania z POIŚ na RPO inwestycji dotyczących Zespołu Pałacowo-Parkowego w Wieńcu Zdroju i tęźni w Ciechocinku.

MIIR przewiduje kolejną aktualizację załącznika 1b do KT ze względu na uzupełnienie listy projektów realizowanych w ramach przedsięwzięcia priorytetowego *Rozwój klastrów energii w województwie kujawsko-pomorskim poprzez realizację projektów służących rozwojowi energetyki na poziomie lokalnym* o projekty dotyczące klastrów, które uzyskały Certyfikat Ministerstwa Energii. W I konkursie certyfikat ten uzyskał Klaster OZE Grudziądz Obszar Zrównoważony Energetycznie. Natomiast w II konkursie, którego rozstrzygnięcie ogłoszono 6 listopada 2018 r. wśród 33 laureatów znalazł się Toruński Klaster Energii Energia Gotyku.

W związku z przyjęciem przez Radę Ministrów *Systemu zarządzania rozwojem Polski* w dniu 29 października 2018 r., strona rządowa zapowiedziała wprowadzenie nowych narzędzi w prowadzeniu polityki rozwoju – kontraktu programowego, kontraktu sektorowego oraz porozumienia terytorialnego. Według informacji ze stycznia 2019 r. MIIR było w trakcie doprecyzowywania zasad funkcjonowania tych instrumentów. Prowadzone były również wstępne prace związane z przygotowaniem odpowiednich zmian do ustawy o zasadach prowadzenia polityki

rozwoju m.in. w zakresie zapisów dotyczących kontraktu programowego, kontraktu sektorowego oraz porozumienia terytorialnego.

Tabela 5. Przedsięwzięcia podstawowe (PP) i warunkowe (PW) w odniesieniu do zapisów Strategii¹²

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
Gospodarka i miejsca pracy	(10) Rozwój turystyki	10-(9) Identyfikacja produktów turystycznych istotnych dla rozwoju województwa – jako podstawa dla wspierania ich rozwoju i promocji	Rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na Kanale Bydgoskim, na odcinku od km 14,8 do km 38,9 obejmująca śluzę: Okole, Czyżkówko, Prądy, Osowa Góra, Józefinki i Nakło Wschód oraz jaz Józefinki (PW)
			Rewitalizacja szlaku żeglownego Kanału Bydgoskiego i Noteci dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do parametrów drogi wodnej II klasy – na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci dolnej skanalizowanej, od km 38,9 do km 176,2 (PW)
Dostępność i spójność	(1) Zapewnienie dostępności zewnętrznej województwa za pomocą dróg krajowych i wojewódzkich	1-(1) Realizacja drogi ekspresowej S-5	S-5 Wrocław – Bydgoszcz, odcinki: Białe Błota – Gniezno, Poznań – Kaczkowo, Korzeńsko – Wrocław – odcinki na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PP)
		1-(2) Realizacja drogi ekspresowej S10	S-5 Nowe Marzy – Bydgoszcz (PP) S-10 Bydgoszcz – Piła (PW) S-10 Bydgoszcz – Toruń (PW) S-10 Toruń – Płońsk (PW)
		1-(4) Przebudowa drogi krajowej nr 15, w tym: realizacja obwodnicy Inowrocławia, realizacja obwodnicy Brodnicy i obwodnicy Kowalewa Pomorskiego, podjęcie prac nad koncepcją całościowej realizacji drogi w standardzie GP2+2; jako priorytet wskazuje się realizację odcinka Inowrocław-Toruń z obwodnicą Inowrocławia	Obwodnica Inowrocławia w ciągu DK 15 (PP)
			Obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15 (PP)
	(4) Rozwój zintegrowanego systemu transportu publicznego w obszarze metropolitarnym	4-(20) Realizacja projektu BiT City II	Bit-City II (PW)
			Rewitalizacja linii kolejowej Nr 207 na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża oraz Grudziądz – granica województwa (PP) <i>Element BiT-City II</i>
			Modernizacja linii kolejowej Nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni: granica województwa – Toruń Wschodni (na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją i dyslokacją przystanków). (PW) <i>Element BiT-City II</i>

¹² Tabela 5 zawiera próbę przypisania przedsięwzięć KT do zapisów Strategii (ze względu na uszczegółowienie zakresu przedmiotowego przedsięwzięć KT i ich tytułów w procedurach wnioskowania o środki finansowe, w tabeli mogą zająć zmiany).

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT	
			Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej/ekologicznego transportu (PP)	
		4-(43) Opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu funkcjonowania transportu podmiejskiego („transport aglomeracyjny”) w obszarach funkcjonalnych: Bydgoszczy-Torunia oraz Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia	Bit-City II (PW)	
		4-(44) Rozpoczęcie prac studialnych związanych z realizacją szybkiego połączenia szynowego Bydgoszczy i Torunia („tramwaj regionalny”)	Bit-City II (PW)	
	(5) Rozwój sieci drogowych o podstawowym znaczeniu dla spójności wewnętrznej województwa	5-(3) Przebudowa drogi krajowej nr 80		Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta Bydgoszczy, w szczególności z drogą S-5 - dojazd drogą krajową do węzła Pawłówek na drodze S-5 (PW)
				Budowa dróg regionalnych w województwie kujawsko-pomorskim (PW)
	(7) Usprawnienie systemów transportowych największych miast i obszarów podmiejskich Bydgoszczy – Torunia, Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia			Obwodnica Inowrocławia w ciągu DK 15 (PP)
				Obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15 (PP)
				Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta Bydgoszczy, w szczególności z drogą S-5 - dojazd drogą krajową do węzła Pawłówek na drodze S-5 (PW)
				Usprawnienie połączeń w sieci wspomagającej sieć TEN-T w Toruniu (PW)
				Dostosowanie układu dróg krajowych do rozwoju miasta Grudziądz (PW)
				Dostosowanie układu dróg krajowych dla rozwoju Miasta Włocławek (PW)
	(8) Budowa obwodnic miejscowości w przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich			Obwodnica Inowrocławia w ciągu DK 15 (PP)
				Obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15 (PP)
			Budowa obwodnic Kamienia Krajeńskiego i Sępólna Krajeńskiego w ciągu drogi krajowej Nr 25 (PP)	
8-(8) Budowa obwodnicy Grudziądz w przebiegi DK16 oraz obwodnicy Łasina			Dostosowanie układu dróg krajowych do rozwoju miasta Grudziądz (PW)	
(9) Poprawa dostępności kolejowej województwa w transporcie pasażerskim i towarowym			Prace na linii kolejowej C-E 65 odcinek Chorzów Batory – Tarnowskie Góry – Karsznice – Inowrocław – Bydgoszcz – Maksymilianowo (PP)	
			Prace na linii kolejowej C-E 65 odcinek Bydgoszcz – Tczew (PP)	
			Bit-City II (PW)	

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
			Rewitalizacja kolejowego ciągu komunikacyjnego Bydgoszcz-Kcynia-granica województwa (PW)
		9-(21) Zapewnienie technicznej możliwości realizacji połączeń pasażerskich z prędkością co najmniej 160 km/h na liniach kolejowych: 18, 131, 353 i co najmniej 120 km/h na linii kolejowej nr 201	Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz – Trójmiasto (PP)
			Prace na linii kolejowej nr 18 Kutno – Toruń Główny (PP) <i>Element BiT-City II</i>
			Prace na liniach kolejowych nr 18, 203 odcinek Bydgoszcz Główna – Piła Główna – Krzyż, etap I, prace nad odcinku Bydgoszcz Główna – Piła Główna (PW)
		9-(22) Przebudowa linii kolejowej nr 208 na odcinku Laskowice Pomorskie – Jabłonowo Pomorskie (I etap) oraz Jabłonowo – Pomorskie – Brodnica (II etap)	Prace na linii kolejowej nr 208 na odcinku Grudziądz – Tuchola – granica województwa oraz Rewitalizacja linii kolejowych nr 208 i 33 na odcinku Grudziądz – Brodnica (PP)
		9-(25) Przebudowa linii kolejowej nr 27 na odcinku Toruń – Skępe	Modernizacja linii kolejowej nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni: granica województwa – Toruń Wschodni (na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją i dyslokacją przystanków). (PW) <i>Element BiT-City II</i>
		9-(28) Realizacja przedsięwzięć prowadzących do zwiększenia prędkości podróźnej na linii 207 Toruń – Malbork z możliwością elektryfikacji	Rewitalizacja linii kolejowej nr 207 na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża (PP) <i>Element BiT-City II</i>
			Rewitalizacja linii kolejowej nr 207 na odcinku Grudziądz – granica województwa (PP) <i>Element BiT-City II</i>
	(10) Poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych dla zdolności przeładunkowych		Prace na linii kolejowej nr 208 na odcinku Grudziądz – Tuchola – granica województwa oraz Rewitalizacja linii kolejowych nr 208 i 33 na odcinku Grudziądz – Brodnica (PP)
	(11) Poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych dla obsługi pasażerskiej oraz rozwój ich zdolności do pełnienia roli węzłów multimodalnych w transporcie pasażerskim		Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz – Trójmiasto (PP)
			Prace na linii kolejowej nr 18 Kutno – Toruń Główny (PP)
			Prace na liniach kolejowych nr 18, 203 odcinek Bydgoszcz Główna – Piła Główna – Krzyż, etap I, prace nad odcinku Bydgoszcz Główna – Piła Główna (PW)
			Modernizacja linii kolejowej nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni: granica województwa – Toruń Wschodni (na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją i dyslokacją przystanków). (PW) <i>Element BiT-City II</i>

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
		11-(41) Przebudowa kompleksu dworcowego we Włocławku w celu utworzenia węzła multimodalnego dla obsługi połączeń miasta i sąsiednich powiatów	Bit-City II (PW)
		11-(42) Przebudowa kompleksu dworcowego w Grudziądzu w celu utworzenia węzła multimodalnego dla obsługi połączeń miasta i sąsiednich powiatów	Prace na linii kolejowej nr 208 na odcinku Grudziądz – Tuchola – granica województwa oraz Rewitalizacja linii kolejowych nr 208 i 33 na odcinku Grudziądz – Brodnica (PP)
			Bit-City II (PW)
			Rewitalizacja linii kolejowej nr 207 na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża oraz Grudziądz – granica województwa (PP) <i>Element BiT-City II</i>
			Rewitalizacja linii kolejowej nr 207 na odcinku Grudziądz – granica województwa (PP) <i>Element BiT-City II</i>
	(14) Rewitalizacja dróg wodnych dla celów transportowych i turystycznych	14-(38) Stworzenie możliwości turystycznego wykorzystania oraz małego ruchu transportowego na drodze wodnej E-70 w ramach Wielkiej Pętli Wielkopolski (rewitalizacja drogi E-70)	Rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na Kanale Bydgoskim, na odcinku od km 14,8 do km 38,9 obejmująca śluzy: Okole, Czyżkówko, Prądy, Osowa Góra, Józefinki i Nakło Wschód oraz jaz Józefinki (PW)
			Rewitalizacja szlaku żeglownego Kanału Bydgoskiego i Noteci dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do parametrów drogi wodnej II klasy – na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci dolnej skanalizowanej, od km 38,9 do km 176,2 (PW)
Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	(11) Dostosowanie funkcjonowania usług publicznych oraz przestrzeni publicznych do potrzeb wszystkich pokoleń		Przystań AZS w Toruniu – Budowa budynku przystani sportów wodnych Szkoły Mistrzostwa Sportowego przy ul. Popiełuszki 1-3 w Toruniu (PP)
	(13) Realizacja infrastruktury dla rozwoju rekreacji, sportu masowego i amatorskiego		Budowa hali widowiskowo-sportowej wraz z zapleczem i niezbędną infrastrukturą (gmina Mrocza) (PP)
			Budowa pełnowymiarowego boiska ze sztuczną nawierzchnią do hokeja na trawie (w Rogowie, pow. żniński) (PW)
			Przystań AZS w Toruniu – Budowa budynku przystani sportów wodnych Szkoły Mistrzostwa Sportowego przy ul. Popiełuszki 1-3 w Toruniu (PP)
			Rewitalizacja kompleksu Astoria na cele sportowo-rekreacyjne wraz z budową 50-metrowego basenu (PW)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
			Budowa hali lekkoatletycznej i strzelectwa sportowego na terenie Kompleksu Sportowego Zawisza przy ul. Gdańskiej 163 (PW)
			Budowa Hali Sportowej Collegium Medicum UMK (PW)
			Budowa Ośrodka Szkoleniowego Sportów Wodnych (gmina Kruszwica) (PW)
			Budowa hali gimnastyki sportowej z wyposażeniem w Bydgoszczy (PW)
	(14) Rewitalizacja miast, wsi i obszarów zdegradowanych		Rewitalizacja kompleksu Astoria na cele sportowo-rekreacyjne wraz z budową 50-metrowego basenu (PW)
	(21) Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania na wszystkich poziomach edukacji		Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe we Włocławku i Grudziądzu (PW)
			Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW)
			Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)
	(22) Zapewnienie wysokiego standardu bazy oświatowej)		Budowa Hali Sportowej Collegium Medicum UMK (PW)
			Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW)
			Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)
	(27) Rozwój edukacji doświadczalnej nauk ścisłych na wszystkich poziomach kształcenia	27-(17) Utworzenie Środowiskowych Centrów Innowacyjnej Edukacji	Centra Innowacyjnej Edukacji (w tym tzw. „Minikoperniki”) (PW)
		27-(19) Wzmocnienie instytucjonalne i rozwój funkcji edukacyjnych Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu	Centra Innowacyjnej Edukacji (w tym tzw. „Minikoperniki”) (PW)
		27-(20) Utworzenie Środowiskowego Centrum Edukacji Doświadczalnej – Centrum Nauki o Człowieku w Bydgoszczy	Centra Innowacyjnej Edukacji (w tym tzw. „Minikoperniki”) (PW)
		27-(21) Utworzenie Środowiskowych Centrów Edukacji Doświadczalnej we Włocławku, Grudziądzu i Inowrocławiu	Centra Innowacyjnej Edukacji (w tym tzw. „Minikoperniki”) (PW)
	(28) Rozwój zdolności edukacyjnych szkół wyższych		Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe we Włocławku i Grudziądzu (PW)
			Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW)
			Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
	(33) Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa	33-(36) Rozbudowa Szpitala Wojewódzkiego w Toruniu	Poprawa warunków funkcjonowania szpitali wojewódzkich - Wojewódzki Szpital Zespolony im L. Rydygiera w Toruniu - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku (PP)
	(34) Rozwój profilaktyki zdrowotnej	34-(34) Budowa zakładu radioterapii przy ul. Łęgskiej we Włocławku z uwzględnieniem planów rozwojowych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki przy ul. Wienieckiej we Włocławku	Poprawa warunków funkcjonowania szpitali wojewódzkich - Wojewódzki Szpital Zespolony im L. Rydygiera w Toruniu - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku (PP)
Innowacyjność	(1) Rozwój badań naukowych		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP)
			Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW)
			Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW)
			Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)
			Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
			Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
	(2) Poprawa zdolności naukowo-badawczych szkół wyższych		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP)
			Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW)
			Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
			System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PW)
Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)			
Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)			
	2-(1) Utworzenie Narodowego Centrum Radioastronomii Inżynierii Kosmicznej z Radioteleskopem Hevelius w Borach Tucholskich	Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW)	

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
		2-(2) Podjęcie działań na rzecz i wypracowanie modelu integracji uniwersytetów województwa kujawsko-pomorskiego	Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW)
	(3) Rozwój niezależnych instytucji badawczo-rozwojowych		Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW) Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
	(4) Rozwój współpracy pomiędzy sektorem naukowo-badawczym a gospodarką		Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW) Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW) System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PW) Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
	(7) Rozwój innowacyjnych aspektów i rozwiązań w ramach inteligentnych specjalizacji	7-(10) Rozwój projektu EKO-FOOD-MED	Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW) Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW) System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PW) Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
	(8) Pozyskiwanie dla gospodarki regionu przedsiębiorstw działających w sektorach wysokich technologii		Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW) Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)
	(12) Wspieranie i promocja współpracy międzynarodowej instytucji naukowo-badawczych i szkół wyższych		Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW) Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)
Nowoczesny sektor rolno-spożywczy	(1) Rozwój badań naukowych w zakresie produkcji rolnej		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
	(2) Rozwój badań naukowych w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
Bezpieczeństwo	(1) Kompleksowe zagospodarowanie doliny Wisły	1-(2) Budowa stopnia wodnego poniżej Włocławka	Ochrona przed wodami powodziowymi dolnego odcinka Wisły od Włocławka do jej ujścia do Zatoki – Stopień wodny poniżej Włocławka (PP)
	(2) Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego		Ochrona przed wodami powodziowymi dolnego odcinka Wisły od Włocławka do jej ujścia do Zatoki – Stopień wodny poniżej Włocławka (PP)
		2-(4) Budowa i modernizacja urządzeń zabezpieczających przed powodzią	Odbudowa budowli regulacyjnych na Dolnej Wiśle terenie woj. kujawsko-pomorskiego (PW)
			Rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na Kanale Bydgoskim, na odcinku od km 14,8 do km 38,9 obejmująca śluzy: Okole, Czyżkówko, Prądy, Osowa Góra, Józefinki i Nakło Wschód oraz jaz Józefinki (PW)
			Rewitalizacja szlaku żeglownego Kanału Bydgoskiego i Noteci dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do parametrów drogi wodnej II klasy – na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PW)
		Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci dolnej skanalizowanej, od km 38,9 do km 176,2 (PW) Zabezpieczenie przeciwpowodziowe w woj. kujawsko-pomorskim, w tym w okolicach Włocławka (PW)	
(4) Poprawa sprawności funkcjonowania służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych i społecznych bezpieczeństwa życia i mienia		Infrastruktura ratownictwa medycznego (PW) Wieloletni Program Medyczny – rozbudowa i modernizacja Szpitala Uniwersyteckiego nr 2 im. dr. Jana Biziela w Bydgoszczy (PW)	
(7) Rozwój inteligentnych systemów transportowych (ITS)		Usprawnienie połączeń w sieci wspomagającej sieć TEN-T w Toruniu (PW) Bit-City II (PW)	
Sprawne zarządzanie	(10) Poprawa efektywności energetycznej		Wsparcie działań z zakresu efektywności energetycznej zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi (PP) Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych (PP)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
			Termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w województwie kujawsko-pomorskim (PP)
			Rozwój klastrów energii w województwie kujawsko-pomorskim poprzez realizację projektów służących rozwojowi energetyki na poziomie lokalnym (PP)
		10-(23) Rozwój sieci dystrybucji LNG na potrzeby zrównoważonego transportu regionalnego	Bit-City II (PW)
	(22) Zapewnienie wysokiego standardu bazy oświatowej	22-(18) Realizacja projektu rozwoju infrastruktury Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy pn. „Wielofunkcyjny kompleks kreatywności artystycznej”	Budowa siedziby Akademii Muzycznej w Bydgoszczy (PP)
Tożsamość i dziedzictwo	(2) Zachowanie oraz promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu		Wsparcie obszaru kultury w województwie kujawsko-pomorskim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego
		2-(34) Wzmocnienie działań na rzecz ochrony i promocji Zespołu Staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO	Toruńska starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – II etap (PW)

Wyjaśnienie: Poszczególne przedsięwzięcia priorytetowe z KT mogą wpisywać się w kilka kierunków działań Strategii, w związku z czym mogą kilkukrotnie się powtarzać w powyższej tabeli.

Źródło: opracowanie własne

2.5 Informacja o stanie prac nad realizacją Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020, wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Zgodnie z zapisami *Strategii* podjęte zostały działania na rzecz wdrożenia podejścia terytorialnego, które zakłada odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz indywidualnych potencjałów, barier i wzajemnych zależności. Wobec powyższego w dniu 30 października 2013 r. Zarząd Województwa uchwałą nr 43/1605/13 przyjął *Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*.¹³ W naszym regionie proces planowania i wdrażania polityki terytorialnej został ustalony na czterech poziomach:

- wojewódzkim – obejmującym miasta Bydgoszcz i Toruń oraz obszar powiązany z nimi funkcjonalnie (ZIT wojewódzki),
- regionalnym i subregionalnym – obejmującym miasta: Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi (OSI miast regionalnych/subregionalnych),
- ponadlokalnym – obejmującym miasta powiatowe i powiązane z nimi obszary (ORSG),
- lokalnym – na którym funkcjonują LGD w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność RLKS.

W 2018 r. kontynuowano działania na rzecz wdrażania podejścia terytorialnego, tj.:

- a) w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (dalej: ZIT):

¹³ Dokument z 2013 r. został zaktualizowany uchwałami Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego: nr 11/346/16 z dnia 16 marca 2016 r. oraz nr 7/238/18 z dnia 21 lutego 2018 r.

- przy współpracy z Instytucją Pośredniczącą RPO przygotowano plan działań w zakresie prognozy wydatkowania środków na rok 2018 r. – działanie było wynikiem prowadzonych przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju czynności, mających na celu zwiększenie efektywności i przyspieszenie wdrażania instrumentu ZIT,
 - w dniu 14 marca 2018 r. Zarząd Województwa przyjął uchwałę nr 45/2034/17 zmieniającą uchwałę dotyczącą wyrażenia woli zawarcia „Porozumienia w sprawie powierzenia zadań Instytucji Pośredniczącej w ramach instrumentu ZIT RPO WK-P 2014-2020”. Konieczność aktualizacji porozumienia spowodowana była zmianą *Systemu oceny projektów* oraz rekomendacjami z kontroli systemowej,
 - w dniu 15 maja 2018 r. odbyło się spotkanie z Biurem ZIT BTOF w celu uzgodnienia przedstawionej przez IP ZIT prognozy w zakresie kontraktacji i certyfikacji środków do końca 2018 r.,
 - w dniu 20 czerwca 2018 r. Zarząd Województwa przyjął uchwałę nr 24/1151/18, dotyczącą zaktualizowanych zapisów porozumienia w sprawie powierzenia zadań IP ZIT w ramach instrumentu ZIT RPO WK-P 2014-2020. Zmiany dotyczyły m.in. *Systemu oceny projektów*, wskaźników ram wykonania, rekomendacji z kontroli systemowej, jak również umożliwienia dostępu IP ZIT do systemów informatycznych w tym systemu SL 2014,
 - w dniu 9 lipca 2018 r. podpisano aneks do porozumienia w sprawie powierzenia zadań IP w ramach instrumentu ZIT RPO WK-P 2014-2020. Zakres wprowadzonych zmian w zapisach ww. porozumienia związany był m.in.: z aktualizacją *Systemu oceny projektów*, rekomendacjami z kontroli systemowej jak również z umożliwieniem dostępu IP ZIT do systemów informatycznych w tym systemu SL 2014. Zmiany wprowadzone były także w części dedykowanej wskaźnikom ram wykonania,
 - w dniu 30 października 2018 r. Zarząd Województwa przyjął uchwałę nr 42/2042/18 zmieniającą uchwałę w sprawie zaopiniowania przez IZ RPO WK-P zaktualizowanej Strategii ZIT BTOF w zakresie ZIT w ramach RPO WK-P 2014-2020. Zmiany dotyczyły zaopiniowania projektu planowanego do złożenia w trybie pozakonkursowym pn. „Budowa systemu park and ride wraz z realizacją infrastruktury technicznej w Bydgoszczy”. W dniu 30 października 2018 r. dokonano również zgłoszenia do załącznika nr 5 *SZOOP* w/w projektu,
 - w całym roku dokonywano również comiesięcznych weryfikacji wydatkowanych oraz prognozowanych do wydatkowania środków w ramach ZIT pod kątem rekomendacji MIiR oraz pod względem planu działań oraz planu naprawczego.
- b) w ramach Obszaru Strategicznej Interwencji (dalej: OSI) i Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego (dalej: ORSG):
- w dniu 24 stycznia 2018 r. Zarząd Województwa przyjął uchwały zmieniające w sprawie wyznaczenia obszaru realizacji dla OSI Włocławka, OSI Grudziądzka i OSI Inowrocławia oraz obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie. Zmianie uległo nazewnictwo obszaru działań tj. w miejsce nazwy Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Włocławka, Grudziądzka i Inowrocławia wprowadzono Obszar Strategicznej Interwencji dla powyższych obszarów. W przypadku OSI Włocławka zmianie uległ również zakres terytorialny obszaru,
 - w marcu 2018 r. przeprowadzono analizę dotyczącą możliwości zwiększenia dofinansowania w ramach działania 4.4 Ochrona i rozwój zasobów kultury. W dniu 21 marca 2018 r. Zarząd Województwa zatwierdził zwiększenie ww. alokacji,
 - w kwietniu 2018 r. przeprowadzono analizę pod kątem możliwości zwiększenia puli środków w polityce terytorialnej na działania z zakresu infrastruktury przedszkolnej. Decyzję o zwiększeniu poziomu dofinansowania do 75% dla projektów, które nie otrzymały maksymalnego poziomu dofinansowania w rozstrzygniętym konkursie, jak i dla pozostałych propozycji projektowych w Strategiach OSI i ORSG Zarząd Województwa podjął w dniu 25 kwietnia 2018 r.,
 - w dniu 12 kwietnia 2018 r. na posiedzeniu Zarządu Województwa przedstawiono informację w zakresie podziału środków w ramach działania 3.4 Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnej – modernizacja systemów oświetlenia ulicznego, w tym budowa lub zamiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
 - w dniu 25 kwietnia 2018 r. po przeprowadzonej analizie dostępności środków w ramach gospodarki wodno-ściekowej Zarząd Województwa podjął decyzję o zwiększeniu poziomu dofinansowania dla projektów, które nie otrzymały maksymalnego poziomu dofinansowania w ramach konkursu RPKP.04.03.00-IZ.00-04-089/17,

- w listopadzie 2018 r. przeprowadzono kolejną analizę wykorzystania środków w gospodarce wodno-ściekowej (działanie 4.3), która wykazała dostępność środków w ramach tego działania oraz możliwość zwiększenia poziomu dofinansowania w kolejnych konkursach,
 - w roku 2018 r. Zarząd Województwa podjął 60 uchwał zmieniających uchwały w sprawie opinii dotyczących strategii OSI/ORSG. Zmiany te wynikały m.in. z wprowadzenia nowych propozycji projektowych, dostosowania list propozycji projektowych do podpisanych już umów bądź aneksów do umów o dofinansowanie, dostosowania do wskazanych przez IZ korekt, jak również zmian podyktowanych planowanymi konkursami w polityce terytorialnej,
 - w całym roku prowadzono również comiesięczny monitoring postępów wdrażania założeń polityki terytorialnej w województwie i wydatkowania środków przez OSI/ORSG.
- c) w ramach rewitalizacji:
- województwo dwukrotnie wystąpiło do MIiR z wnioskiem o wydłużenie terminu realizacji projektu polegającego na przyznaniu gminom województwa kujawsko-pomorskiego dotacji na przygotowanie lub aktualizację programów rewitalizacji (najpierw do 30 września, a następnie do końca października 2018 r.). Powyższe podyktowane było długotrwałym i złożonym procesem opracowania przez gminy programów rewitalizacji zwłaszcza w kontekście ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Działania te miały na celu umożliwienie wypłacenia gminom wszystkich przyznanych dotacji,
 - w dniu 4 września 2018 r. w Hotelu Filmar w Toruniu odbyła się konferencja podsumowująca I i II edycję konkursu dotacji w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020* na aktualizację bądź przygotowanie programu rewitalizacji. W konferencji wzięli udział przedstawiciele samorządów z województwa kujawsko-pomorskiego, MIiR oraz przedstawiciele Urzędów Marszałkowskich z województwa podlaskiego i mazowieckiego oraz ekspert zewnętrzny. W ramach obu edycji konkursu wypłacono łącznie 3 331 201,41 zł (dotację otrzymało 99 gmin, natomiast 2 umowy zostały rozwiązane z przyczyn leżących po stronie gmin) na podstawie pozytywnie zweryfikowanych sprawozdań okresowych i końcowych z realizacji projektów.
 - w 2018 r. kontynuowano proces opiniowania programów rewitalizacji zgodnie z regulaminem wpisu do wykazu programów rewitalizacji województwa kujawsko-pomorskiego, stanowiącym załącznik do uchwały nr 39/1545/16 Zarządu Województwa z dnia 5 października 2016 r. Łącznie do oceny przez IZ wpłynęły 123 programy rewitalizacji. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. 5 programów rewitalizacji znajduje się na etapie poprawy po ocenie merytorycznej. W roku 2018 do *Wykazu programów rewitalizacji województwa kujawsko-pomorskiego* wpisano 91 dokumentów, co dało łącznie 117 programów rewitalizacji pozytywnie zaopiniowanych przez IZ.

2.6 Informacje o stanie prac nad opracowaniem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Aktualnie obowiązujący *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* z 2003 r. (dalej: *pzpw*) został sporządzony na podstawie obowiązującej wówczas ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. nr 15 poz. 139 ze zm.) i przyjęty uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Województwa z dnia 26 czerwca 2003 r. Znaczące zmiany przepisów prawnych, a także dynamiczne zmiany w przestrzeni spowodowały, że *pzpw* w wielu aspektach utracił swą aktualność. W następstwie powyższego Sejmik Województwa w dniu 23 kwietnia 2007 r. podjął uchwałę nr VII/91/07 w sprawie przystąpienia do zmiany *pzpw*.

Prace projektowe prowadzone były przez kilka kolejnych lat przez Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku. Jednak pomimo osiągnięcia fazy bardzo daleko zaawansowanego projektu nie mogły być ukończone z przyczyn formalnych, związanych z brakiem realizacji przez ministerstwo odpowiedzialne za sprawy rozwoju regionalnego zobowiązań, które nałożyło na siebie opracowując *Konceptję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (dalej: *KPZK 2030*). Nowy *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* (dalej: *Plan*) obligatoryjnie uwzględniać musi ustalenia *KPZK 2030*, która zawiera odwołania do dokumentów zewnętrznych, uszczegółowiających jej ustalenia, a które przez kilka kolejnych lat po przyjęciu *KPZK 2030* – nie powstały. Nie było więc możliwe spełnienie warunku zgodności *Planu* z *KPZK 2030*. W konsekwencji realizacji ustaleń *KPZK 2030* wprowadzono również zmiany w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawa ta zmieniła zakres planu zagospodarowania

przestrzennego województwa, co spowodowało, że dotychczas wykonane, bardzo obszerne prace mogły być wykorzystane dla *Planu*, ale w bardzo ograniczonym zakresie.

W 2014 r. KPBPPiR wykonało okresową ocenę *pzpw*. Opracowanie to potwierdziło nie tylko znaczącą dezaktualizację obowiązującego *pzpw* z 2003 r., ale także podkreśliło szereg znaczących zmian w uwarunkowaniach zewnętrznych funkcjonowania województwa. W konsekwencji wszystkich powyższych uwarunkowań Sejmik Województwa w dniu 27 października 2014 r. podjął uchwałę nr LIV/823/14 w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Planu*.

W 2015 r. Departament Rozwoju Regionalnego i KPBPPiR przeprowadziły prace formalno-prawne, związane z przygotowaniem *Planu* (ogłoszenie w prasie o zasięgu ogólnopolskim, obwieszczenia w urzędach jednostek samorządu terytorialnego, zawiadomienie na piśmie instytucji i organów właściwych do uzgadniania oraz opiniowania planu zagospodarowania przestrzennego województwa o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzenia *Planu*, zbieranie wniosków do *Planu* oraz zawiadomienie na piśmie instytucji, których działalność wpływa na sposób zagospodarowania przestrzennego województwa bądź mogących posiadać informacje, które w *Planie* powinny zostać uwzględnione – o podjęciu przez Sejmik Województwa uchwały o przystąpieniu do sporządzenia *Planu*). Ponadto zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. 2002 nr 155 poz. 1298), na potrzeby *Planu* sporządzone zostało opracowanie ekofizjograficzne. W 2015 r. zakończyły się również prace nad częścią diagnostyczną *Planu* (uwarunkowania rozwoju województwa).

W 2016 r. w ramach prac nad *Planem* przeprowadzono procedurę określenia obszarów funkcjonalnych:

- 2 marca 2016 r. Zarząd Województwa przyjął uchwałę nr 9/298/16 w sprawie propozycji określenia obszarów funkcjonalnych w województwie kujawsko-pomorskim i ich granic,
- 16 maja 2016 r. w Przysieku zorganizowano konferencję opiniującą propozycję obszarów funkcjonalnych w województwie, podczas której:
 - ✓ zebrano i przeanalizowano nadesłane wnioski – propozycje zgłoszone przez JST, dotyczące określenia obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym,
 - ✓ przeprowadzono opiniowanie przedstawionych propozycji obszarów funkcjonalnych (propozycji Zarządu Województwa oraz samorządów lokalnych),
- przeanalizowano zgłoszone uwagi i opinie, w efekcie czego Zarząd Województwa uchwałą nr 30/1135/16 z dnia 27 lipca 2016 r. podjął decyzję określającą obszary funkcjonalne w województwie kujawsko-pomorskim oraz ich granice.

W 2017 r. zakończono prace nad projektem *Planu*. Projekt dokumentu został przyjęty uchwałą nr 35/1590/17 Zarządu Województwa z dnia 6 września 2017 r. W okresie październik-listopad 2017 r. projekt *Planu* poddano konsultacjom wewnętrznym poprzez przekazanie dokumentu do wszystkich departamentów Urzędu Marszałkowskiego. W dniu 17 października 2017 r. projekt *Planu* został również przedstawiony Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej. Po przeanalizowaniu i uwzględnieniu części zgłoszonych uwag projekt dokumentu był gotowy do dalszych etapów prac.

W 2018 r. przeprowadzono wymaganą ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2018 poz. 20181 ze zm.) strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko, w ramach której w marcu 2018 r. sporządzona została prognoza oddziaływania projektu *Planu* na środowisko. Projekt *Planu* wraz z dokumentem prognozy został przyjęty uchwałą Zarządu Województwa nr 14/588/18 z dnia 12 kwietnia 2018 r., co rozpoczęło procedurę formalno-prawną związaną z uzyskaniem wymaganych opinii i uzgodnień.

Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekt *Planu* wraz z prognozą uzyskały:

- pozytywną opinię Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej,
- pozytywne uzgodnienia z odpowiednimi organami (Państwowym Gospodarstwem Wody Polskie i organami określonymi w przepisach odrębnych),
- opinie (wojewody, zarządów powiatów, wójtów, burmistrzów gmin i prezydentów miast położonych na terenie województwa oraz rządowych i samorządowych organów administracji publicznej na terenach przyległych do granic województwa),
- stwierdzenie zgodności projektu *Planu* z KPZK2030 wydane przez Ministra Inwestycji i Rozwoju,
- pozytywną opinię Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy,
- pozytywną opinię Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy.

Następnie zapewniono udział społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko poprzez udostępnienie w dniach 29 maja – 29 czerwca 2018 r. projektu *Planu* wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

(ogłoszenie w prasie oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie głównej Urzędu Marszałkowskiego, na stronie internetowej Urzędu i BIP oraz wyłożenie dokumentów w siedzibie KPBPPiR we Włocławku), organizację konferencji konsultacyjnej w dniu 26 czerwca 2018 r. oraz możliwość składania uwag do ww. dokumentów. Po wprowadzeniu wynikających ze złożonych uwag zmian w projekcie *Planu*, dokument ten 5 września 2018 r. został przedstawiony Zarządowi Województwa.

3 Stan realizacji planowanych zakresów interwencji wobec OSI Strategii

W *Strategii* na podstawie identyfikacji specyficznych problemów lub potencjałów rozwojowych o szczególnym znaczeniu w skali województwa wyróżniono 9 obszarów strategicznej interwencji (dalej: OSI *Strategii*). Ustalenia *Strategii* w aspekcie terytorialnym są realizowane wg założeń polityki terytorialnej, która stanowi inny rodzaj terytorialnego różnicowania interwencji, niż zakładany wobec OSI *Strategii*, ale nie wyklucza realizacji polityki wobec OSI *Strategii* i nie konkuruje z tą formą. W 2018 r., podobnie jak w roku poprzednim w polityce regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego nie prowadzono działań, których podstawą byłaby kompleksowa interwencja wobec obszarów wskazanych jako OSI *Strategii*, dlatego też niniejszy rozdział *Raportu* jest powtórzeniem informacji zaprezentowanych w *Raporcie z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2017 r.*

Niektóre z prowadzonych w polityce regionalnej działań wpisują się pośrednio w założenia OSI *Strategii*. Wobec czego nawet jeśli nie prowadzi się zaplanowanej interwencji wobec OSI *Strategii*, to pewne aspekty ważne dla poszczególnych OSI *Strategii* są częściowo realizowane. Tak się dzieje w przypadku RPO WK-P 2014-2020, gdzie przyjęto, że w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych stosowane będą preferencje dla projektów lub odbiorców pomocy z określonych typów OSI *Strategii*, tj.:

- Kujawy (określone w *Strategii* jako OSI Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa),
- obszary wiejskie (określone w *Strategii* jako OSI Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej),
- obszary o najniższym zatrudnieniu (określone w *Strategii* jako OSI Wzrost zatrudnienia),
- rozwój funkcji uzdrowiskowych (określone w *Strategii* jako OSI Rozwój uzdrowisk),
- obszar wschodniej części województwa (określone w *Strategii* jako OSI Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa).

Ponadto logika planowania regionalnego nakazuje, by zagadnienia wskazane w *Strategii* jako kluczowe dla rozwoju regionu, a podlegające ze względu na swój charakter planowaniu przestrzennemu, zostały uwzględnione w planie zagospodarowania przestrzennego województwa poprzez sformułowanie ustaleń specyficznych dla danego zagadnienia. Podkreślić jednak należy, że nie wszystkie OSI wskazane w *Strategii* mają charakter przestrzenny. Wobec czego w projekcie planu województwa cztery OSI zostały zaimplementowane wprost, a problematyka pozostałych pięciu posłużyła do określenia zagadnień horyzontalnych (patrz tabela 6).

Tabela 6 Sposób uwzględnienia OSI Strategii w projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego

Lp.	OSI Strategii	Obszar funkcjonalny w projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa	
		Nazwa	Typ
Zaimplementowane wprost			
1.	Aglomeracja Bydgoszczy i Torunia	Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich – Bydgoszczy i Torunia	o znaczeniu ponadregionalnym
2.	Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny	Obszar funkcjonalny gospodarczego wykorzystania Wisły	o znaczeniu regionalnym
3.	Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa	Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa	o znaczeniu regionalnym
4.	Bory Tucholskie – strefa wykorzystania potencjałów endogenicznych północno - zachodniej części województwa	Obszar funkcjonalny Świątowy Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie”	o znaczeniu ponadregionalnym
		Obszar funkcjonalny Bory Tucholskie	o znaczeniu regionalnym
Ujęte horyzontalnie wg głównego problemu			
5.	Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej	Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych	o znaczeniu ponadregionalnym

		Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa	o znaczeniu regionalnym
6.	Wzrost zatrudnienia	Obszar funkcjonalny gospodarczego wykorzystania Wisły Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa Obszar funkcjonalny Bory Tucholskie Obszar funkcjonalny aktywizacji gospodarczej korytarzy transportowych autostrady i dróg ekspresowych	o znaczeniu regionalnym
7.	Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa	Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych Obszar funkcjonalny gospodarczego wykorzystania Wisły Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa	o znaczeniu ponadregionalnym o znaczeniu regionalnym o znaczeniu regionalnym
8.	Polityka miejska i rewitalizacja miast	Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich - Bydgoszczy i Torunia Miejski obszar funkcjonalny miasta Włocławka Miejski obszar funkcjonalny miasta Grudziądz Miejski obszar funkcjonalny miasta Inowrocławia	o znaczeniu ponadregionalnym o znaczeniu regionalnym o znaczeniu regionalnym o znaczeniu regionalnym
9.	Rozwój uzdrowisk	Miejski obszar funkcjonalny miasta Włocławka Miejski obszar funkcjonalny miasta Inowrocławia Obszar funkcjonalny gospodarczego wykorzystania Wisły	o znaczeniu regionalnym

Źródło: opracowanie KPBPPiR

W efekcie doprowadzono do tego, iż wszystkie zagadnienia, które były podstawą delimitacji OSI w *Strategii* zostały ujęte w projekcie *Planu* i wskazano je jako obszary funkcjonalne¹⁴, dla których sformułowano zasady zagospodarowania przestrzennego. Uwzględniają one specyfikę tych obszarów, nawiązują do zidentyfikowanych w nich problemów (dla ich zminimalizowania) lub potencjałów (dla ich wykorzystania). Jednocześnie ujęcie problematyki OSI *Strategii* w projekcie *Planu* nie wyczerpuje zakresu możliwej interwencji wobec OSI i nie wyklucza podejmowania w przyszłości kolejnych działań wobec OSI.

4 Postęp w zakresie realizacji przedsięwzięć *Strategii*

Szczegółowe informacje nt. realizacji dotychczas zidentyfikowanych przedsięwzięć w *Strategii* zamieszczono w załączniku do *Raportu*. Przetawiono tam dane na temat 192 przedsięwzięć tj. etap prac, działania zrealizowane w 2018 r., założenia ze *Strategii* wskazujące podmioty odpowiedzialne za ich wdrożenie oraz podmioty faktycznie realizujące poszczególne zadania.

5 Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

1. Istotnym uwarunkowaniem dla realizacji polityki rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego stało się przyjęcie przez Rząd RP nowej średniookresowej strategii rozwoju kraju tj. *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (14 lutego 2017 r.), której konsekwencją było przygotowanie nowego **Systemu zarządzania rozwojem Polski**. Dokument ten przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 października 2018 r. ma służyć zwiększeniu efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Rezultatem takiego podejścia na poziomie regionalnym ma być zintegrowana strategia rozwoju województwa łącząca w sobie dotychczas opracowywane strategię rozwoju województwa i plan zagospodarowania przestrzennego województwa.
Wdrożenie ww. systemu będzie wymagało szeregu rozwiązań szczegółowych, a przede wszystkim zmian istniejących uregulowań prawnych. Ze względu na to, że planuje się istotnie przekonstruować system obecnych dokumentów strategiczno-planistycznych, zmiany będą dotyczyły wielu ustaw m.in. ustawy o samorządzie województwa, ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy o planowaniu

¹⁴ Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. obszar funkcjonalny to obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju.

i zagospodarowaniu przestrzennym. Trudność i skomplikowany proces zmian powodują, że mają one być wprowadzane etapowo, tak by zapewnić w miarę możliwości płynne przejście do nowej formuły systemu zarządzania rozwojem.

Podsumowując należy podkreślić, że na koniec marca 2019 r. nadal nie ma przepisów prawa, które wdrażałyby wskazane zmiany systemu zarządzania rozwojem kraju, w tym regionu oraz nie wiadomo czy i kiedy nastąpi ich implementacja. Niezbędne jest więc systematyczne śledzenie informacji w tym zakresie, zachowanie elastycznego podejścia i odpowiednie reagowanie na ewentualne zmiany.

2. W ramach ww. zmian systemowych bardzo ważne są również toczące się prace związane z projektami krajowych dokumentów strategicznych. Trwająca obecnie aktualizacja 9 zintegrowanych strategii rozwoju kraju ma służyć przede wszystkim dostosowaniu ich zapisów do celów **Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)** i zapewnieniu skutecznej realizacji zawartych w niej projektów strategicznych, ważnych z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Podkreśla się również, że aktualizacje tych dokumentów mają posłużyć programowaniu nowej perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027. Ponadto w 2018 r. rozpoczęto wdrażanie kilku rządowych programów służących poprawie: jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych, jakości powietrza oraz spójności komunikacyjnej regionów. Można zakładać, że realizacja tych programów wpłynie na ogólną poprawę jakości życia mieszkańców wszystkich regionów Polski, w tym również województwa kujawsko-pomorskiego.
3. Rok 2018 był okresem wprowadzania również nowego porządku prawnego poprzez nowelizacje ustaw już obowiązujących oraz wprowadzanie zupełnie nowych aktów prawnych, które dały m.in. możliwość przyspieszenia realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz wspierają powstawanie nowych inwestycji poza granicami specjalnych stref ekonomicznych. Akty te wprowadziły także zmiany do systemu transportowego kraju poczynając od transportu kolejowego, drogowego, poprzez żeglugę aż do transportu lotniczego. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na fakt, iż z dniem 1 października 2018 r. Bydgoszcz stała się jedną z trzech siedzib Centralnych Urzędów Żeglugi Śródlądowej w kraju. Bardzo istotne z punktu widzenia prowadzenia polityki regionalnej są możliwości jakie wprowadziła **ustawa o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych**, która dała możliwość mieszkańcom na każdym poziomie administracji samorządowej wystąpienia z inicjatywą uchwałodawczą. Znaczne zmiany wprowadziła również ustawa **Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce**, która dokonała podziału uczelni na akademickie i zawodowe, co będzie miało szczególne znaczenie dla uczelni regionalnych osiągających w niektórych dyscyplinach słabsze wyniki (pozbawia się je prawa do nadawania stopnia doktora oraz wprowadza konieczność uzyskania zgody właściwego ministra na otwarcie nowego kierunku studiów). Ponadto ustawa zmieniła sposób finansowania uczelni wyższych oraz wprowadziła konkursy umożliwiające zdobycie przez uczelnie dodatkowych środków.
4. W ramach prowadzonego monitoringu realizacji ustaleń *Strategii* KPBPPiR przygotowało opracowanie pt. **Raport o stanie rozwoju społeczno-gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2012-2017**, będące statystycznym obrazem zmian rozwoju naszego regionu. Przeprowadzona w ramach opracowania analiza pozwoliła na wyróżnienie w województwie trzech sfer, w których dostrzega się szczególnie pozytywne zmiany, tj. sytuacja na rynku pracy i powiązana z nią sfera ubóstwa, udział regionu w krajowym potencjale rolnym oraz pozycja województwa w obsłudze ruchu uzdrowiskowego w kraju. Jednocześnie wskazane zostały dwa bardzo istotne obszary problemowe dotyczące niskiego stanu rozwoju społecznego oraz niskiego potencjału metropolitalnego. Przygotowany raport uwidocznił także pewne mankamenty dotyczące metodologii monitorowania rozwoju województwa, związane z niewystarczającą dostępnością danych w statystyce publicznej, co uniemożliwia wykonanie pełnej i kompleksowej oceny rozwoju województwa.

Raport trzyletni przedstawił również rekomendacje dla polityki regionalnej, wskazujące na konieczność przeprowadzenia szczegółowej diagnozy stanu rozwoju społecznego naszego województwa oraz diagnozy obydwu ośrodków stołecznych w zakresie ich zdolności do pełnienia funkcji regionalnych i ponadregionalnych. Ponadto podtrzymał (w całości lub zasadniczej części) rekomendacje przedstawione w pierwszej edycji raportu w 2015 r., a dotyczące: aktualności wskazanych w *Strategii* czterech priorytetów oraz roli i rangi rozwoju społecznego, konieczności działania na rzecz budowy potencjału metropolitalnego ośrodków stołecznych województwa, zasadności wspierania całego województwa (zarówno obszarów o najlepszym stanie ogólnego rozwoju, jak i obszarów o stanie najłabszym) oraz poprawy innowacyjności. Za konieczne uważa się również zwiększenie częstotliwości wskaźnikowego raportowania stanu

- i charakteru zmian województwa oraz zdolności do wykonywania analiz własnych i monitorowania stanu rozwoju województwa na potrzeby prowadzenia polityki regionalnej województwa.
5. Z uwagi na niewystarczającą dostępność danych niezbędnych do wykonywania analiz dotyczących stanu rozwoju województwa, klasyczny system monitorowania za pomocą wskaźników jest uzupełniany o wykonywane badania własne, dedykowane szczegółowemu rozpoznaniu danego zagadnienia. Takie podejście zastosowano w *Strategii*, w efekcie czego w latach 2017-2018 KPBPPiR, przy współpracy z Wydziałem Analiz i Ewaluacji Departamentu Rozwoju Regionalnego UMWKP przygotowało drugi etap raportu analitycznego pt. **Ocena stanu przygotowania infrastruktury społecznej województwa kujawsko-pomorskiego dla potrzeb wszystkich pokoleń, ze szczególnym uwzględnieniem usług kierowanych do osób starszych**, który objął pięć największych miast województwa: Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Grudziądz oraz Inowrocław. Przedstawione rekomendacje z II etapu prac pokazały proponowane kierunki prowadzenia polityki regionalnej w zakresie usług publicznych w 5 miastach prezydenckich. Wnioski koncentrowały się wokół zagadnień związanych z brakiem potrzeby wspierania analizowanych miast (w sposób szczególny, inny niż w przypadku pozostałej części województwa i motywowany wyłącznie wielkością tych miast) w zakresie podstawowych usług związanych z wychowaniem przedszkolnym, edukacją, kulturą, ochroną zdrowia, sportem i zagospodarowaniem terenów publicznych. Natomiast z drugiej strony otrzymane rezultaty wskazały na potrzebę wspierania tych jednostek samorządu terytorialnego w zakresie usług związanych z opieką nad osobami starszymi oraz ich integracją, a także konieczność dostosowania placówek świadczących różne usługi publiczne do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto zaleca się prowadzenie (przez samorząd województwa) stałego monitoringu stanu rozwoju i realizacji usług publicznych, utworzenie wojewódzkiego rejestru usług i zagospodarowania służącego rozwojowi społecznemu, wykonanie pełnej i kompleksowej analizy dotyczącej dostosowania bazy usług publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz podjęcie działań na rzecz zmiany sposobu funkcjonowania publicznych rejestrów danych (np. Systemu Informacji Oświatowej), co usprawniłoby możliwość wykorzystania zawartych w nich danych i informacji do celów monitoringowych.
 6. Nadal podkreśla się, że **rozwój społeczny** jest warunkiem osiągnięcia najważniejszego priorytetu *Strategii*, tj. konkurencyjnej gospodarki. Niezbędne jest także położenie szczególnego nacisku na realizację działań, związanych z budową tożsamości i spójną promocją regionu. W tym miejscu zwraca się uwagę, że zarówno problematyka rozwoju społecznego jak i budowy tożsamości są zagadnieniami interdyscyplinarnymi, przez co dla sprawnej i spójnej realizacji wymagają koordynacji oraz współpracy departamentów i partnerów.
 7. Samorząd województwa jest jednym z realizatorów ustaleń wskazanych w *Strategii*. Swoje działania w tym zakresie realizuje poprzez różne instrumenty, wśród których szczególną rolę odgrywa **RPO WK-P 2014-2020**. Zakłada się, że sukcesywne wdrażanie wskazanych w RPO WK-P 2014-2020 celów, przy pomocy odpowiednich instrumentów interwencji pozwoli na osiągnięcie wskaźników istotnych z punktu widzenia zaspokajania potrzeb społeczno-gospodarczych województwa. Według stanu na koniec grudnia 2018 r. podpisano 1545 umów oraz wykorzystano 56,79 % środków RPO WKP 2014-2020.
 8. Według stanu na koniec grudnia 2018 r. z listy zaplanowanych 23 **programów rozwoju**, generalnie można wskazać, że:
 - 12 programów jest obowiązujących,
 - 2 programy są w trakcie opracowywania,
 - 2 programy są na etapie pomysłu sporządzenia,
 - 7 programów jest na etapie odstąpienia/zawieszenia opracowywania.

Część z tych dokumentów ma charakter roczny, w związku z czym opracowywane są cyklicznie. Kilka dokumentów jest na etapie pomysłu sporządzenia i w trakcie opracowywania. Jednocześnie w zakresie kilku programów wystąpiły przesłanki by odstąpić lub zawiesić ich opracowanie.

W tym miejscu zwraca się uwagę, że dla realizacji *Strategii* ważne jest ukończenie prac nad tworzonymi programami oraz ich realizacja. Należy także podkreślić, że *Strategia*, w tym wynikające z niej programy rozwoju, powinny być podstawą kreowania polityki finansowej województwa, a zawarte w *Strategii* oraz programach kierunki interwencji winny przekładać się na zadania ujęte w budżecie województwa (często zgłaszanym problemem był brak środków finansowych na realizację zadań *Strategii*).

9. W ramach KT w połowie 2018 r. strona rządowa zatwierdziła aktualizację listy projektów wchodzących w skład przedsięwzięcia „Wsparcie obszaru kultury w województwie kujawsko-pomorskim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego”. Dzięki temu lista inwestycji poszerzyła się o projekt dotyczący

grudziądzkiego zespołu zabytkowych spichlerzy. Ponadto MIiR przewiduje kolejną aktualizację załącznika 1b do KT ze względu na uzupełnienie listy projektów realizowanych w ramach przedsięwzięcia priorytetowego „Rozwój klastrów energii w województwie kujawsko-pomorskim poprzez realizację projektów służących rozwojowi energetyki na poziomie lokalnym” o projekty dotyczące klastrów, które uzyskały Certyfikat Ministerstwa Energii (Klaster OZE Grudziądz Obszar Zrównoważony Energetycznie i Toruński Klaster Energii Energia Gotyku).

W związku z przyjęciem *Systemu zarządzania rozwojem Polski*, strona rządowa zapowiedziała wprowadzenie nowych narzędzi w prowadzeniu polityki rozwoju – kontraktu programowego, kontraktu sektorowego oraz porozumienia terytorialnego. Według informacji ze stycznia 2019 r. MIiR było w trakcie doprecyzowywania zasad funkcjonowania tych instrumentów. Prowadzone były również wstępne prace związane z przygotowaniem odpowiednich zmian do ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w powyższym zakresie.

10. W 2018 r. kontynuowano działania na rzecz wdrażania podejścia terytorialnego, tj. Zarząd Województwa przyjął uchwały dotyczące zmiany nazewnictwa obszaru działań – w miejsce nazwy Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia wprowadzono Obszar Strategicznej Interwencji dla tych obszarów (w przypadku OSI Włocławka zmianie uległ również zakres terytorialny obszaru). Ponadto Zarząd Województwa podjął 60 uchwał zmieniających w sprawie opinii dotyczących strategii OSI/ORSG. Kontynuowano również proces opiniowania programów rewitalizacji. W roku 2018 do Wykazu programów rewitalizacji województwa kujawsko-pomorskiego wpisano 91 dokumentów, co dało łącznie liczbę 117 programów rewitalizacji pozytywnie zaopiniowanych przez IZ RPO WK-P 2014-2020. Ocenia się, że programy rewitalizacji będą realizowały znaczący zakres zadań istotnych dla szeroko rozumianego rozwoju społecznego – zwłaszcza na obszarach wiejskich i w małych miastach. Jako szczególnie istotne uważa się inicjatywy związane z rozwojem polityki senioralnej, włączeniem społecznym oraz rozwojem dzieci i młodzieży, a także aktywizacją zawodową. Należy pamiętać, że z założenia programy rewitalizacji sporządzane są dla tych rejonów, które w każdej z gmin wykazują szczególną koncentrację niekorzystnych zjawisk w sferze społecznej i dotyczą właśnie tych zjawisk. Należy się więc spodziewać, że w wyniku realizacji programów nastąpi zauważalna poprawa na terenie znaczącej większości gmin. Podkreślić należy, że w procesie oceny programów rewitalizacji, służby polityki regionalnej województwa przykładały szczególną uwagę do takiej konstrukcji programów rewitalizacji i takich założeń ich wskaźników, by w sposób możliwie maksymalny realizowały cele rozwoju społecznego na poziomie lokalnym – ale zbieżne z celami rozwoju społecznego określanego w strategii rozwoju województwa. **Programy rewitalizacji stały się tym samym bardzo istotnym instrumentem realizacji celów społecznych rozwoju województwa.**
11. Ukończony w 2017 r. projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2018 został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. W rezultacie przygotowano prognozę oddziaływania projektu *Planu* na środowisko oraz zapewniono udział społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko poprzez: udostępnienie w dniach 29 maja – 29 czerwca projektu *Planu* wraz z prognozą, organizację konferencji konsultacyjnej oraz możliwość składania uwag do ww. dokumentów. Projekt *Planu* wraz z prognozą uzyskały również wymagane prawem opinie i uzgodnienia. Po wprowadzeniu wynikających ze złożonych uwag zmian w projekcie *Planu*, dokument ten został 5 września 2018 r. przedstawiony Zarządowi Województwa.
12. Dla wdrażania *Strategii* istotny był także systematyczny **kontakt z partnerami społeczno-gospodarczymi**. W 2018 r. prowadzono stały dialog społeczny zgodnie z ideą modernizacji województwa. Przykładem takiego podejścia były spotkania Społeczno-Gospodarczej Rady ds. Modernizacji Regionu, pełniącej rolę Regionalnego Forum Terytorialnego oraz działalność w ramach Platformy Dialogu Społecznego, realizowanej przez KPAI (dialog społeczny w obszarze rozpoznawania potrzeb i pomysłów społeczeństwa na rozwój regionu, w szczególności w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności oraz działalności badawczo-rozwojowej).
13. Niezbędna jest także **sukcesywna rozbudowa samorządowego wojewódzkiego systemu monitorowania stanu rozwoju** województwa na bazie struktur organizacyjnych departamentu UMWKP, zajmującego się planowaniem strategicznym i KPBPPiR. Powinno to nastąpić poprzez rozbudowę potencjału, w tym kadrowego – w celu zwiększenia zdolności do uzyskiwania ocen rozwoju, uzupełniających system statystyki publicznej, a zwłaszcza dla uzyskiwania ocen rozwoju w aspektach niebadanych przez statystykę publiczną.
14. Podtrzymuje się rekomendację realizacji zasady, że wszystkie **dokumenty o charakterze studialnym** przygotowywane lub zamawiane przez departamenty UMWKP lub jednostki mu podległe, mogące mieć

znaczenie dla prowadzonych analiz i podejmowania decyzji przy programowaniu rozwoju województwa, powinny być przekazywane do departamentu UMWKP zajmującego się planowaniem strategicznym, celem ich ewentualnego wykorzystania.

15. Wskazuje się na dalszą konieczność **lobbowania na rzecz realizacji przedsięwzięć, kompetencyjnie leżących w gestii administracji rządowej**, a których realizacja ma fundamentalne znaczenie dla dalszego rozwoju województwa.
16. Z punktu widzenia praktyki realizacyjnej oraz na podstawie wniosków z niniejszego *Raportu*, konieczne jest dalsze wzmocnienie zaangażowania podmiotów (zarówno departamentów UMWKP, jednostek mu podległych oraz podmiotów zewnętrznych), odpowiadających za wdrażanie *Strategii*, w proces jej realizacji. W tym celu niezbędne jest nadanie *Strategii* właściwego priorytetu pośród innych realizowanych zadań oraz wskazanie podmiotu wiodącego w zakresie realizacji części kierunków/przedsięwzięć (dla których nie zostało to ustalone). Wobec powyższego konieczne są także **ustalenia organizacyjne** w urzędzie, np. w zakresie uzdrowisk i dróg (poza wojewódzkimi).
17. Z analizy zagrożeń dla realizacji przedsięwzięć wynika, że oprócz braku środków finansowych na ich realizację coraz częściej pojawiają się problemy związane z małą liczbą wykonawców zainteresowanych realizacją zadań, brakiem możliwości wyłonienia rzetelnych wykonawców zewnętrznych, upadłością firm, które zostały wybrane w trybie przetargu, a także znaczną podwyżką cen za wykonywane usługi. Problemem jest również brak zainteresowania ze strony podmiotów wskazanych do realizacji danego zadania jego wykonaniem. Zagadnienia te stanowią duży problem m.in. w kontekście terminowej realizacji przedsięwzięć zapisanych w *Strategii*.
18. Z dotychczasowej analizy procesu realizacji *Strategii* wynika, że zdecydowana część wskazanych w ww. dokumencie przedsięwzięć została już zrealizowana lub znajduje się w zaawansowanej fazie realizacji (82 przedsięwzięcia). Jednocześnie z realizacji 17 przedsięwzięć w ogóle zrezygnowano (ze względu na utratę ich aktualności wynikającej ze zmiany uwarunkowań rozwoju całego województwa). Ponadto zmiany jakie zachodzą w systemie zarządzania rozwojem kraju oraz zbliżający się nowy okres programowania 2021-2027 tworzą nowe uwarunkowania rozwoju. Dlatego też obecna *Strategia* nie jest już dokumentem, który pozwala na w pełni efektywne prowadzenie polityki rozwoju regionu i wskazuje się na potrzebę rozpoczęcia prac nad nową **strategią rozwoju województwa**.